

INHOUD

Het eerste woord – Van Santiago tot Finisterre Dirk Aerts	2
¡HOLA! Nieuws van het genootschap	5
Boeknotities Martin Kellens, Jan Verhaverbeke, Mia Voordeckers	13
Jacobus op muziek Paul De Marez	19
Jacobalia in België – Vlaams Brabant Martin Kellens	21
Pelgrimsoorden – Gistel Mia Voordeckers	26
Bij de burens – het Nederlands Genootschap van Sint-Jakob Dirk Aerts	31
Bij benadering – Toon De Meester neemt afscheid van het bestuur Dirk Aerts	35
Pelgrims van vlees en bloed	
Het verhaal van John	39
Op stap naar een ander leven	42
Voorbij – Viering van het feest van Sint-Jakob te Sint-Jacobskapelle Martin Kellens	46
Onderweg – De stok van mijn vader Peregrinus anonymus	50
De kardinalen van Compostela Jan Verhaverbeke	53
In memoriam Max de Haan	55
Hors d'oeuvre - Galicia brilla en este fin de tierra	56

VAN SANTIAGO TOT FINISTERRE

Steeds meer pelgrims geven er de voorkeur aan hun tocht niet in Santiago te beëindigen maar wel in het tachtig kilometer verder gelegen Finisterre. Sinds kort kunnen pelgrims die daar aankomen zelfs een diploma verkrijgen, naar analogie met de *Compostela*. Een merkwaardige ontwikkeling, waarover heel wat te zeggen valt.

Op het moment dat het Jakobspad in Spanje opnieuw bekendheid kreeg, was er slechts sprake van één route, de *camino francés*. Die eindigt, logischerwijs, in Santiago, op de plaats waar volgens de legende Jacobus begraven is. Voortbordurend op het succes van de *camino francés*, werden in Spanje, zoals in vele landen van West-Europa, talrijke nevenroutes ontwikkeld. Bij de afbakening ervan gaan cultuurhistorische en economische motieven hand in hand. Zoals kon worden verwacht, is Galicië de eerste Spaanse regio geweest om het belang van deze routes te onderkennen voor de ontwikkeling van het lokale toerisme en de herwaardering van het patrimonium. Deze aandacht manifesteerde zich eerst in lokale initiatieven maar werd geleidelijk aan ook een zaak van de regionale overheid. Thans kan men gerust zeggen dat de routes naar Santiago Galicië opnieuw op de kaart van Europa hebben gezet. Galicië is niet langer een arme, onbekende uithoek van het Iberische schiereiland. Het is een zelfbewuste deelstaat geworden, die zich graag afzet tegen de andere Spaanse deelstaten. Daarbij pakt het graag uit met zijn rijke volkscultuur die veel meer aanleunt bij Bretagne en Ierland dan bij het Spaanse binnenland. Dat is ook goed te merken in de wijze waarop Galicië de Jakobsroutes promoot. Om de pelgrimsroutes beter bekend te maken bij een breed publiek wijst men in Galicië eerder op de voorchristelijke elementen van de pelgrimage dan op de praktijken die specifiek zijn voor een bedevaart. De promotie van Finisterre past perfect in deze benadering. In tegenstelling tot in Santiago wordt in Finisterre niets of niemand vereerd en dus hoeft niemand zich uitgesloten te voelen. Op die manier kunnen zowel gelovigen als ongelovigen zich perfect thuisvoelen op het pelgrimspad.

Dat de pelgrimage naar het graf van Sint-Jakob een gechristianiseerde versie is van een Keltisch gebruik om op tocht te gaan naar het 'einde van de wereld' is een aantrekkelijke gedachte, die misschien zelfs grond van waarheid bezit. De vraag is echter waarom deze interpretatie voor de hedendaagse pelgrim zo aantrekkelijk is. Dat heeft uiteraard alles te maken met de cultuur

Het eerste woord

waarin we vandaag leven. In tegenstelling tot de traditionele pelgrim is de spiritualiteit van de hedendaagse Santiagoganger veel vager geworden. De verbondenheid die pelgrims ervaren, richt zich niet langer in de eerste plaats op de goddelijke persoon (Christus) of op een heilige (Sint-Jakob) maar eerder op het goddelijke in het algemeen, de natuur en de medemens.

Vandaar ook de stelling dat de weg naar Santiago veel belangrijker is dan het doel. Daarmee wordt gewezen op het belang van de ervaringen die de pelgrim onderweg meemaakt. Maar wanneer men deze gedachte consequent doortrekt, betekent dit tevens dat het doel ook helemaal kan weggedacht worden. Zo bekeken is het veel zinvoller om te eindigen in Finisterre, waar men gewoon niet verder kan, dan in Santiago.

Historisch gezien heeft de Jakobs pelgrimage daarmee zijn eindpunt bereikt. Voor de middeleeuwse pelgrim was Sint-Jakob een machtig man die in staat was hem uit de nood te helpen (denk aan de 24 mirakels in het tweede boek van de Codex Calixtinus). Wanneer in de twaalfde eeuw de Reconquista op kruissnelheid kwam, werd het beeld gecreëerd van de Sint-Jakob te paard, onder wiens vaandel de Spaanse natie langzaam vorm kreeg. In de laatste decennia van de vorige eeuw worden de Jakobswegen opnieuw ontdekt. Maar dit gaat niet gepaard met een nieuwe visie op de rol van Sint-Jakob. In de middeleeuwen geloofde men dat Sint-Jakob daadwerkelijk met de pelgrim mee optrok, vandaar dat men hem ook als pelgrim afbeeldde. De hedendaagse pelgrim daarentegen vertrouwt nog enkel op de routebeschrijving, zijn gsm en zijn creditcard.

Moet men dit betreuren? Ik denk het niet. Het is eerder een bewijs van de enorme flexibiliteit van de pelgrimage. Ze blijkt in staat te zijn zich voortdurend aan te passen aan de behoeften van de tijd. Wat ik wel zou betreuren is dat het rijke christelijke erfgoed, dat zo tastbaar langs de Jakobswegen aanwezig is, onder de mat wordt geveegd. Aankomen in Finisterre om vanop de rotsen uit te kijken naar de oceaan is ongetwijfeld een prachtige ervaring. Maar in vergelijking met de zwiepende botafumeiro in de kathedraal van Santiago ook een beetje saai.

Dirk Aerts

VAN DE RAAD VAN BESTUUR

Vacatures!

Het Genootschap zoekt:

1. Een secretaris.

Onze huidige secretaris, Jaak Fouquaert, die deze functie bekleedt sinds maart 2003, heeft aangegeven terug te willen treden. Hij blijft wel de leiding van de werkgroep "permanentie" op zich nemen en behoudt tevens zijn functie als bibliothecaris.

Na kandidaatstelling en verkiezing tot bestuurder wordt de nieuwe secretaris (m/v) door de raad van bestuur benoemd. De termijn bedraagt een periode van telkens drie jaar.

2. Een accountant.

Deze vrijwilliger zal het bestuur bijstaan in de hervorming van onze boekhouding en administratie in 2008. Tevens adviseert hij t.a.v. de fiscale en juridische verplichtingen van de vzw.

3. Medewerkers voor de werkgroep Informatica.

Deze op te richten werkgroep moet nagaan op welke wijze in de toekomst de informatica onze werking optimaal kan ondersteunen. De webstek maakt integraal deel uit van dit plan. Streefdoel is het plan in werking te doen treden voor eind 2008.

4. Medewerkers voor de werkgroep Pelgrimswegen in Vlaanderen.

Het Nederlands en het Waals Genootschap hebben een flink deel van de routes op hun terrein beschreven. De wegen door Vlaanderen en de nodige verbindingen met de bestaande buitenlandse wegen dienen in kaart te worden gebracht en uitgewerkt. Ervaring met GR-paden of Trage Wegen is meegenomen.

5. Verantwoordelijke diatheek.

Het genootschap beschikt over een zeer groot aantal dia's, deels uit de eerste jaren verzameld door de stichters, deels door schenkingen van leden. Het is belangrijk naar de toekomst hierin orde te scheppen zodat deze uitzonderlijke collectie door alle leden en belangstellenden vlot kan worden geconsulteerd. Ze staat uiteraard ook ten dienste van de redactie van De Pelgrim.

Kandidaten voor een van vijf voorgaande functies nemen contact op met het secretariaat of mailen info@compostelagenootschap.be

6. Regionale verantwoordelijken.

Het genootschap wil de regionale werking stimuleren om aldus aan de leden meer kansen te bieden andere leden te ontmoeten. Regionale vergaderingen vonden reeds plaats, met succes, in de regio Noorderkempen (te Heide-Kalmthout) en in Brugge. Op 7 september komen de

leden uit de regio Mechelen bijeen.

Wie in zijn streek deze aanpak wil steunen door het initiatief te nemen wordt verzocht zich te melden bij de coördinator voor de regionale werking Rik Vertongen, onder-voorzitter, P.Benoitlaan 62 bus 2, 8200 St.-Andries-Brugge, tel 050/39 78 11, 0473/59 07 25, rikmia@yucom.be

ACTIVITEITEN

Zie ook www.compostelagenootschap.be

Activiteitenkalender

- 7-9 Regionale samenkomst, Mechelen
- 29-9 Werkgroep jongeren
- 6-10 Open dag Mechelen
- 14-10 Dag van de spiritualiteit
Ossendrecht (Ndl)
- 10-11 Infonamiddag, Neerpelt
- 17- 11 Terugkomdag, Lede
- 1-12 Infonamiddag, Brugge
- 8-12 Werkgroep hospitaleros
- 4-1 Werkgroep permanentie
- 9-2 Infonamiddag, Dilbeek

29-9 Werkgroep Jongeren

Met Oikoten naar Compostela

Ben je ouder dan 18 en jonger dan 35 (of ietsje ouder)? Kom dan luisteren naar *Bart Vertongen* op *zaterdag 29 september 2007 om 14.30 uur* in de stedelijke openbare bibliotheek van Sint-Niklaas, H. Heymansplein 3 (nabij de Grote Markt), Sint-Niklaas. Bart Vertongen, medewerker van Oikotén, was meerdere malen op stap met jonge delinquenten o.a. naar Santiago de Compostela. Hij spreekt uit ervaring over een "bevrijdingstocht", over vallen en opstaan, over vreugde en ontgoocheling bij jongeren en begeleiders. Graag aanmelden: veerle.debosschere@skynet.be of tel. 050 341 729 bij Yvonne Roelof.

6-10 Opendeurdag te Mechelen

Sedert begin september heeft ons genootschap onderdak gekregen in het Diocesaan Pastoraal Centrum (DPC) te Mechelen (zie ook ¡Hola! nr. 3).

Op **zaterdag 6 oktober 2007** houdt het DPC een open dag van 14.00 tot 17.30 uur. Alle verenigingen die in het Centrum actief zijn, stellen zich voor en organiseren voor geïnteresseerden een aantal randactiviteiten. Ons genootschap zet uiteraard ook zijn beste beentje voor.

Op ons programma onder meer:

- bezoek aan onze nieuwe lokalen en kennismaking met onze goed voorziene bibliotheek
- uitgebreide permanentie om (toekomstige) pelgrims wegwijs te maken bij de voorbereiding van hun tocht
- doorlopende beeldpresentatie als smaakmaker om op tocht te gaan
- 'pelgrims op de pelgrimstoel': pelgrims vertellen over hun ervaringen en bevestigingen om op tocht te gaan
- een algemene inleiding op de tocht door een ervaren pelgrim. Een smaakmaker voor al wie ervan droomt, maar nog niet weg geraakte.

Iedereen is ook welkom op de activiteiten van de andere aanwezige verenigingen (Broederlijk Delen, Missio, Jeugdpastoraal,...). In verschillende van deze verenigingen zijn leden van ons genootschap beroepshalve werkzaam.

In de beste traditie wordt er voor een natje en een droogje gezorgd. Voor de gezellige pelgrimsbabbel zorgt u zelf wel! En waarom maakt u er geen dagje Mechelen van met 's morgens een bezoekje aan deze boeiende stad?

Afspraak

Diocesaan Pastoraal Centrum, Varkensstraat 6, 2800 Mechelen. De Varkensstraat ligt tussen de F. de Merodestraat en de Veemarkt, vlakbij de Grote Markt en de Sint-Romboutskathedraal.

Hoe te bereiken?

Met de trein: afstappen in het station Mechelen-Nekkerspoel. Vandaar via de Keizerstraat en de Veemarkt is het 10 minuten te voet.

Het busstation Veemarkt ligt vlakbij.

Met de auto: parkeren in de binnenstad is overal te betalen. Er zijn parkeermeters en er is een (dure) ondergrondse parking onder de Veemarkt of onder het ziekenhuis (5 minuten te voet). Op het Rode-Kruisplein op de hoek van de N1 en de Ring (naast MacDonalds) is er een gratis randparking. Van daar naar de binnenstad is het een kwartiertje lopen.

Ons 5° lustrum nadert.

In 2010 wordt ons genootschap 25 jaar. Dat vijfde lustrum dient grondig te worden gevierd en zulke viering moet dus ook grondig worden voorbereid. De bedoeling is immers om in het jaar 2010 sterk naar buiten te treden. Reeds is een werkgroep opgestart om de verschillende ideeën die groeien te stroomlijnen en op hun haalbaarheid te toetsen. Het is duidelijk dat tevens een financiële reserve moet worden aangelegd en we daar het best nu reeds mee starten.

Een sympathiek gebaar komt in dat verband naar ons toe vanwege het *Vlaams & Neutraal Ziekenfonds*, Hoogstratenplein 1 te 2800 Mechelen, dat wil sponsoren. Daartegenover hopen we dat een aantal van onze leden solidair zullen zijn en de overstap naar dit ziekenfonds willen overwegen. Goed om weten is dat veranderen

van ziekenfonds verloopt zonder enige verbreking van rechten. De bijdragen en de diensten van het Vlaams en Neutraal Ziekenfonds zijn vergelijkbaar met die van uw huidig ziekenfonds. Er zijn bovendien enkele unieke extra-voordelen zoals terugbetalingen - ongeacht de leeftijd - voor brillen en lenzen, lidmaatschap sportclub en vaccinaties.

Wie van dit voorstel gebruik wil maken neemt contact op met ons secretariaat of met info@compostelagenootschap.be. Een afgevaardigde van het Vlaams & Neutraal Ziekenfonds uit jouw streek zal dan een afspraak maken (die je tot dan toe tot niets verplicht) om alle bijzonderheden te regelen. Aanbevolen!

TERUGBLIK

25 juli: St.-Jakobsviering in St.-Jacobskapelle

Voor het uitgebreide verslag van Martin Kellens verwijzen we naar elders in deze uitgave van De Pelgrim.

Werkgroep permanentie

De werkgroep permanentie vergaderde in het nieuwe secretariaat op 17 augustus 2007 en maakte het werkplan voor het tweede semester op.

Ervaren pelgrims die een zaterdag van 10 tot 16 uur ten dienste willen staan van kandidaat-pelgrims kunnen zich steeds melden op het secretariaat of op info@compostelagenootschap.be. Deze vrijwilligers zorgen voor een luisterend oor en geven goede raad die sommige twijfelaars doet beslissen de tocht aan te vatten. Ze verrichten ook kleine administratieve taken: nieuwe leden inschrijven, de ledenbijdrage ontvangen, aanvraag van een geloofsbrief/pelgrimspas noteren, zaken

uit de verkoopsdienst toelichten en aanbieden en dergelijke.

VERENIGINGSLEVEN

Het Genootschap en het e-mailverkeer:

Misschien ten overvloede maar voor alle duidelijkheid, en vooral voor onze nieuwe leden, hierna een woordje uitleg bij onze verschillende mailadressen. Het is de leden aangeraden bij elk contact hun lidnummer te vermelden.

infodagen@compostelagenootschap.be

Voor de verschillende infodagen die doorheen het jaar in het hele land worden georganiseerd kun je je hier aanmelden.

ledenadministratie@compostelagenootschap.be

Het adres om lid te worden, een adreswijziging mee te delen, de wijziging van je e-mailadres te melden enz.

geloofsbriefven@compostelagenootschap.be

Voor het aanvragen van je geloofsbrief met pelgrimspas. In de regel zal die je binnen de 10 dagen worden toegestuurd als je lid bent.

verkoopdienst@compostelagenootschap.be

Boeken en andere aanbiedingen van onze verkoopdienst kunnen via de lijst op de webstek worden besteld. Alle verdere correspondentie hieromtrent op dit adres.

hola.redactie@compostelagenootschap.be

Het adres om mededelingen en zoekertjes op te geven die je graag zou gepubliceerd zien in HOLA

hola.verzendlijst@compostelagenootschap.be

De elektronische nieuwsbrief HOLA wordt gratis verstuurd naar alle belang-

stellenden. Meld je eigen e-mail op dit adres en je krijgt HOLA viermaal per jaar elektronisch toegestuurd. Je kunt via dit adres ook andere belangstellenden aanbrengen.

webmaster@compostelagenootschap.be

De webmaster is eindredacteur van onze webstek en hij zorgt voor aanvullingen of wijzigingen.

info@compostelagenootschap.be

Op dit adres komen alle algemene vragen en suggesties toe die niet via de webstek of via bovenstaande adressen kunnen worden behandeld.

www.compostelagenootschap.be.

De webstek van het genootschap. Bij onze laatste metingen bleek dat er zich nu meer dan 70 bezoekers per dag informeren. Bovendien is de trend stijgende.

onderdak@compostelagenootschap.be

zie artikel hieronder

Werkgroep "Onderdak in Vlaanderen":

Iets teruggeven van wat je kreeg onderweg?

Hospitalero zijn in je eigen huis!

Iedere pelgrim naar Santiago op zoek naar een slaapplek in Frankrijk of Spanje hoopt telkens weer een onderkomen voor de nacht te vinden. Niet altijd gaat dat even vlot. Groot is dan ook de vreugde als een deur wordt geopend.

Eigenlijk is het niet alleen zijn deur maar meer zijn hart dat iemand voor je opent als hij je onderdak geeft. Als pelgrim onderweg kun je dat alleen maar aanvaarden en blij zijn met medemensen die je opvangen, je op weg houden en je helpen. Kunnen we, eenmaal thuis, deze ketting van opvang langer maken? Ja, heel zeker. Wijzelf kunnen medepelgrims onderdak aanbieden.

Hoe zal dit in zijn werk gaan?

De werkgroep "Onderdak in Vlaanderen" van ons genootschap verzamelt de adressen van leden die een slaappleaats aanbieden. Deze lijst kan iedereen vrij raadplegen op onze webstek.

Wie een slaappleaats zoekt in het Vlaamse land maakt zelf de afspraak. Uiteraard zijn er enkele spelregels waar iedereen zich aan houdt.

De gastvrouw/-heer mag verwachten dat:

- de pelgrim een geloofsbrief heeft;
- er ten minste 24 uur vooraf een seintje is gegeven;
- de gast zich op een aanvaardbaar uur aanmeldt;
- rugzakken, regenkleedij en schoenen absoluut geen schade toebrengen aan de opvangplaats;
- de gast zich houdt aan de gewoonten en gebruiken van het huis;
- hij/zij spontaan de afgesproken bijdrage geeft.

Van de gastvrouw/-heer mag de pelgrim dan weer verwachten dat:

- hij/zij opgevangen wordt met groot enthousiasme en in de geest van het pelgrimeren;
- hij/zij zijn/haar pelgrimstocht kan doen zonder dat alle redenen hiervoor moeten besproken worden. Ieder zijn weg.

Wat verwacht het Vlaams genootschap van de gastvrouw/-heer? Dat hij/zij:

- lid is van het Vlaams genootschap;
- zelf de pelgrimstocht naar Compostela heeft gedaan;
- open genoeg van geest is om ieders overtuiging te respecteren;
- akkoord gaat met de publicatie van zijn/haar gegevens op de site van het Vlaams genootschap;
- de slaappleaats/maaltijd aanbiedt in de geest van broederschap.

Let wel: een vergoeding per persoon van max. € 3 voor een maaltijd, € 5 voor een slaappleaats en € 2 voor een ontbijt kan worden gevraagd als dit vooraf duidelijk afgesproken is.

Leden van het Vlaams genootschap die wensen pelgrims onderdak te verlenen nemen contact op met René Sterckx, Huldenbergstraat 24, 3080 Duisburg-Tervuren, tel. 02 767 10 87 GSM 0478 883 713, rene.sterckx@pandora.be die de lijsten van de gastgezinnen bijhoudt of onderdak@compostelagenootschap.be

Een eigen hoekje

In een eigen hoekje kun je even op adem komen. Een eigen hoekje is geen koestering van het ik, maar integendeel een aanloop naar meer openheid en vruchtbaarheid. Ook een pelgrim - en zeker een pelgrim - heeft af ten toe behoefte aan een eigen hoekje. HOLA wil zo'n hoekje openen, een **stappershoekje** en een **fiet-sershoekje**.

Nu is dat hoekje nog leeg. Het kan alleen maar inhoud en zin krijgen als de leden zelf er invulling aan geven. Wat wordt er dus van jou verwacht? Bezorg ons een idee, een bedenking, een praktische wenk of wat dan ook voor ons stappers- of ons fietsershoekje. Slechts één regel: beknopt zijn! In het "eigen hoekje" verwachten we geen uitgebreide beschouwingen of monologen maar korte, afgeronde, doordachte, gerijpte berichten. Iets voor jou toch?

Fiet-sershoekje

Luk Willems uit Asse (luk_willems@sky-net.be) geeft een paar ervaringen mee:

- misschien niet pelgrimachtig maar wel veel veiliger vooral op grote wegen: een fluo-jekkerkje.

- leve de lekvrije band (medereiziger met standaardbanden zeven keer lek).

Hij heeft geen onverdeeld goede ervaringen met de terugvlucht met Vueling. Het demonteren, inpakken, het meergewicht, tweemaal transport met grote taxi en hermonteren door een beroeps kostte hem om en bij de € 100. Alleen voor de fiets dus en dan heb je nog het gezeul met de pakken. Je hebt niet altijd dezelfde dag aansluiting en dan moet de fietsdoos mee naar het hotel. Toch maar laten thuisbrengen voor € 119 vraagt hij zich af? En over de HST is hij categoriek: kort en goed te mijden (un TGV n'est pas un fourgon monsieur!)

Robert Truyen (robert.truyen@skynet.be tel. 016/46 32 95) vond een terugkeermogelijkheid die vooral voor Limburgers en Brabanders interessant kan zijn. Vanuit SdC vliegt Ryanair rechtstreeks naar Frankfurt Hahn, een kleine luchthaven niet ver van de Moezel, een 25-tal km van Bernkastel-Kues. Dat kost bij boeking vooraf via het internet € 70 alles erop en eraan dus inclusief de fiets (€ 25), de bagagekosten (3 stuks) en de luchthaventaxen. Natuurlijk moet je dan nog terug naar huis vanuit Hahn en dat is vlugger gezegd dan gedaan. Er rijdt een bus naar Luxemburg en vandaar kun je de trein op. Met een auto opgehaald worden is uiteraard het eenvoudigst. En waarom niet per fiets naar huis? Desnoods tot in Eupen en dan de trein op die om het uur van Eupen naar Oostende rijdt en fietsen meeneemt. En tenslotte: Robert Truyen reed ook met lekvrije banden, die hun naam alle eer aandedden.

Een speciaal woord van dank aan Bulo Kantoorinrichting.

Bij het inrichten van ons nieuwe secretariaat heeft ons genootschap kunnen rekenen op de genereuze steun van Bulo Kantoorinrichting uit Mechelen. Het zou fijn zijn als leden, die privé of beroepshalve met de aankoop van kantoormeubilair te maken krijgen, contact zouden opnemen met de heer Ludo Van Bauwel, tel. 015/28 25 08, 0475/83 68 59, vbl@bulo.be, fax 015/28 28 29, Bulo, Industriezone Noord B6, 2800 Mechelen. Verwijzing naar jouw lidmaatschap of naar dit bericht is aangewezen.

Compostelas

Hierna volgt nog een lijstje met namen van mensen die ons een kopie van hun Compostela bezorgden. We willen nog eens herhalen dat de namen van de leden die een kopie van hun compostela opsturen in een van de volgende uitgaven van De Pelgrim zullen worden vermeld. De compostelas voor 2006 - de lijst groeit gestaag aan - worden opgenomen in het eerste nummer van 2008 (nr 92).

De namen van de leden die een kopie opsturen van vorige jaren en die nog niet werden gepubliceerd worden naargelang van de beschikbare plaats in een van de volgende nummers opgenomen. Kopieën mogen te allen tijde worden opgestuurd aan Etienne Van Wonterghem, Weldadigheidsstraat 66, 8730 Beernem.

Jaar 1999: Daniel De Wolf (Vilvoorde), Danielle Willems (Vilvoorde)

Jaar 2000: Magda Rosiers (Itegem), Jozef Solie (Itegem)

Jaar 2004: Hugo Anckaert (Hooglede)

Jaar 2006: Laurette Dewilde (Diksmuide),

Paul Eisendrath (Ekeren), Willy Gybels (St.-Stevens-Woluwe), Danny Huygens (Waanrode), Suzy Lenders (St.-Stevens-Woluwe), Hugo Parton (Heverlee)

Nieuwe leden 2007

Dit is de derde lijst met nieuwe leden voor 2007, afgesloten op 10 augustus 2007.

Aarschot: Ludovicus Gysemans, Vincent Dunon

Antwerpen: Hilde Boogaerts, Stefaan Van Haperen, Edgard Vingerhoedt, Stefan Bongaerts, Harmen De Clercq, Tommy Devos, Paul Rouchet

Balegem: Peter Van Mol

Balen: Jos Maes

Belsele: Els Baeyens

Berchem: Ginette Helmsmoortel, Geert Pustjens, Anoesj Mouradian, Cécile Hoskens, Suzanne-Maria Devriendt, Patrick Leemans, Tanja Van Wuytswinkel

Bertem: Karen Van Laer

Boechout: familie Lenaerts-Boseret

Boom: familie Michiels-Hauchecorne

Borgerhout: Veerle Baetens

Bornem: familie Debaene-Peeters

Boutersem: Albert Vranckx

Brasschaat: Theodoor Peeters, Christophe Ticket,

Bredene: Filip Witdouck

Brugge: Dirk Velghe, Jan Glas, Paul Delbarre,

Lieve Danneels, Bart Delputte,

Buggenhout: Pieter-Jan Van Gucht, Jakob-Jan De Ruyscher, Paul Van der Veken, Olivier Van den

Bogaert, Evelyne Eneman

Deerlijk: Pieter Verhelst

Dendermonde: Peter Spittaels

Deurne: Jan Hillebrant

Duffel: Francois Vets, Linda Van den Rul

Edegem: Jacques Mahieu

Eindhoven: (NL): G.D.A. Solleveld, A.P.

Langerart

Ekeren: Luk Waterschoot, Clara Swinnen, Naomi Van Loon, Marleen Van de Velde,

Eksaarde: familie Huysse-Bracke

Elingen: Francois Crabbe

Ertvelde: Urbain De Rocker, Firmin Van Hyfte

Geel: Jozef Lenaerts, Paula Van Dyck, Yves Van

Hulsel, Jan Vansant, Patrick Sauvillers, Willy

Cools, Hans Reusen, Jan Geukens, Jozef Mertens

Genk: Staf Claes

Gent: Jean-Pierre Vanhee, Marie-Louise Loman,

Mario Coupe, Francisco Duarte Ribeiro, Tom Horvath, Lieven Cardoen, Olivier Roegist, Sofie Pieters

Gijzegem: Jozef en Rita Smet-Van den Driessche, Lieven en Friek De Visscher-Devroe, Paul

Welleman, Hein Dierickx, Jan Vandamme

Gistel: André Pollentier

Grimbergen: Anne Nys

Haasrode: Lieselotte Goosens

Halle: familie Springael-Masfranckx

Halle-Westfalen (D): Frauke Kessner

Hamme: Jan Pieters, François De Graef

Heist-op-den-Berg: Herman Van Den Brande,

Johan Van Gerwen

Herdersem: familie De Wolf-Willems

Herent: Annelies Kaptein

Herentals: Lieve Lambrechts, Lien Avonds,

Caroline Haverans, Ludo Ooms

Herselt: David Van Tendeloo

Herzele: Christiaan Merchiers

Heusden: Els Depauw

Hever: Geert Hulpiau

Heverlee: Gunther Rens, Paul Dauwe

Hoboken: Joris Bal

Hoogstraten: Joseph Adams

Hove: Christine Peeters

Hulst (NL): Leonardus Reinartz, G.C.S. De Groot,

Roland de la Ruelle,

Ieper: Eddy Bertier

Itterbeek: Leo en Lut Coene-Van Cauteren

Izegem: Roland Deblauwe, Dominique Merlin,

Kristof Komor

Kapellen: Pieter Van Leuven, Paul Bastiaensens

Keiem-Diksmuide: Rik en Rolande Decoster-

Declerck

Kessel: Nick Lagrillière, Peter Van Mol, Linda

Van Oostenryck

Kessel-Lo: Jozef Wauters

Koksijde: Geert Vansteenkiste

Kontich: Vincent Wouters, Paul Huygelen

Kortrijk: Jozef Vandenbogaerde

Laarne: Cyriel Vermander

Lauwe: Philippe Quidousse

Leuven: Annelies Geens, Alain Storme, Hilde

Engelbeens, Alexandra Ooms, Dirk De Geest,

Dimitri Adant, Martine Nuyts, Caroline

Depaep

Lier: Ria De Meutter

Lille: Jos Van den Sande, Marcel Helsen

Lochristi: Martine De Vriese-Devriendt

Lokeren: Daniël Steveninck

Lovendegem: Eric Verschraegen
Lummen: Jaak Vandermaesen
Kalmthout: Gilbert De Ridder
Maaseik: Guy Voets
Maasmechelen: familie Leenders-Coolen
Malderen: Thomas De Vos
Mariakerke: Carlos Engels, Linda De Meyer
Mechelen: Jan Buskens
Meeuwen: Antoon Vrints
Melle: Dirk Vermaerke
Melsele: Jozef Van den Nieuwenhof, Josepha Fissers
Mol: Michel Van Herck, Karine Vanhoof
Mortsel: Kristel Verelst, Els Vernimmen, Marie-France Van Looveren, Kees Van Etten
Nieuwpoort: Roland Rondou
Ninove: Hilde Prove, Valérie Servranckx,
North Riding (ZA): Harry Mahieu
Olen: Marc Goris
O.-L.-Vrouw-Waver: Rudolf Walle
Oostende: Pieter Vansteeger
Opitter: familie Thans-Salimans
Oud-Heverlee: Florian Vanhalewijk
Overpelt: Jan Leroy
Pellenberg: Erik Vandebroek
Poperinge: Luc Louwagie
Poppel: André Van Hees
Purmerend (NL): W.S. Sluys
Reet: Ludo Tuyteleers
Retie: familie Valgaeren-Van Gehuchten
Roeselare: Marc Segaert
Ronse: Jan Vindevogel
Roosdaal: Lucas Straetmans
Rotselaar: Paul en Anita Tripels-Van de Bosch
Rupelmonde: Roel Van Acker
Schaarbeek: Pierre Carmeliet
Scherpenheuvel: Rik Dieltjens
Schoten: Joris Roovers
Sint-Amands: Patrick Craenhals, Veerle Vandromme
Sint-Amandsberg: Ineke Labarque
Sint-Andries: Joke Debel
Sint-Denijs: Johnny Dubus
Sint-Jakobskapelle: Eddy Malfait
Sint-Job-in-'t-Goor: Dieudonné Van Kampen
Sint-Martens-Latem: Roland Van Dierdonck
Sint-Niklaas: Veerle De Clercq, Inge Trappeniers, Patrick Windey
Sint-Truiden: Johan Vandewalle, Pieter en Anne Van der Aa-Coninckx
Stevoort: Sylvain Stulens

Temse: Luc Van Raemdonck
Tielrode: Christophe Mylle
Tongeren: Jan Jaspers
Torhout: Pascal en Yves Deceuninck
Turnhout: Mick Aerts
Varsenare: Philip Monteyne
Veltem-Beisem: Martine Willems
Verrebroek: Vicky De Roos
Vichte: Karel Demeulemeester
Vorselaar: Maria Van Soom, Marie-Christine Malfliet
Wachtebeke: Johannes Vermeule
Waregem: Corry Catteeuw
Weelde: Dries Herman
Wervik: Yuro Casier
Westerlo: Nico Smolders, Johan Vandeven, Rudolf Wouters,
Wevelgem: Jan en Greta Stragier-Desoete
Wichelen: Joannes en Diane Sterckx-Van den Abeele
Willebroek: Luc Dekeirsschietier
Wilrijk: Inga Verreet
Wingene: Jan Casaert
Winksele: Wijnand Stoefs
Wommelgem: Els Peeters
Wuustwezel: Koen Pelckmans
Zaventem: Frans De Leest
Zevergem: Liesbeth Taerwe
Zoersel: Paul Demeester
Zolder: Peter en Greta Lepoutre-Vanhove
Zonhoven: Lutgart Smeuninx, Stephanie Bos,
Zottegem: Johan Goessens
Zutendaal: Mathieu Notelaers
Zwevegem: Jan Manderick

MEDEGEDEELD

Johan De Praetere

Veel leden kennen intussen voldoende de slechte reputatie van deze afgestofte jongeman die zich ten onrechte uitgeeft voor pelgrim (en voor lid van ons genootschap) en die argeloze pelgrims van allerhande nationaliteiten op bewonderingwekkende en creatieve wijze geld aftroggelt. Hij bezorgt én ons genootschap én Vlamingen in het algemeen een zeer slechte reputatie. Nu is hij weer in eigen land signaleerd

waar hij her en der om onderdak verzoekt, met de gekende en voorspelbare gevolgen. Alle informatie over deze kerel wordt verwacht op info@compostelagenootschap.be of op tel. 03/666 11 33.

Sponsortochten

Matias, kleinzontje van onze leden *Frans Averhals* en *Chris Van Sante* uit Brugge is 9 jaar jong maar lijdt aan mucoviscidose, een ziekte die hoofdzakelijk longen en spijsvertering aantast en nog steeds ongeheel is. Om zoveel mogelijk geld in het bakje te krijgen voor de strijd tegen deze vreselijke ziekte gaan Frans en Chris op pelgrimstocht van Arles naar Compostela. Giften, hoe klein ook, kunnen gestort worden op rekening 210-0118901-31 van BVSM VZW-ABLM-ASBL, Joseph Borelaan 12, 1160 Brussel met vermelding "sponsoring chris.frans compostela". Voor stortingen van € 30 of meer wordt een fiscaal attest bezorgd. Meer informatie telefonisch 050 38 18 83 of via e-mail chris.frans@skynet.be. Chris en Frans zijn ook bereid te komen vertellen over deze (en hun drie vorige) pelgrimages.

Frans Verwimp en *Guido Dal Molin* zijn nog van het oude taaie ras. Een zware val bij een afdaling op nat asfalt leek het einde van hun voornemen voor een Compostelatocht maar ze zetten door. Op 1 september 2007 zijn ze betrokken. Ze vatten hun onderneming op als een sponsortocht voor Broederlijk Delen. Steunen kan via overschrijving op rekening 000-0117118-39 onder vermelding "9725". Voor stortingen vanaf € 30 wordt een fiscaal attest uitgeschreven.

Sporen van Santiago in Europa

Van onze medeleden Willy en Maria Vanlerberghe - Florizoone uit Izegem kre-

gen we twee mooie folders toegestuurd. De eerste folder vestigt nogmaals onze aandacht op de prachtig ingerichte parkeerplaats van Hastings langs de A 64, nabij Orthez in Zuid-Frankrijk. Deze parkeerplaats staat volledig in het teken van de pelgrimstocht naar Compostela. In De Pelgrim 79 van december 2004 vind je een uitvoerige bijdrage over deze opmerkelijke plaats.

Een tweede folder brengt ons naar de Pfalz in Zuid-Duitsland, waar vanuit Speyer twee prachtige wandelwegen werden aangelegd naar Kloster Hornbach aan de Franse grens. Voor wie het niet zo ver zoekt en toch enkele dagen op stap wil zeker de moeite waard. Ook over deze weg schreven we vroeger reeds in De Pelgrim (nr. 83, december 2005 'Jakobswegen in de Pfalz'). Met dank aan Maria en Willy

Venlo loont voor Jakobspelgrims

Geïnspireerd door Cees Notebooms *De omweg naar Santiago* trok fotograaf Toon Michiels tussen 1996 en 2007 meer dan 10 keer naar Santiago, per fiets of met de auto. Onderweg maakte hij tal van karakteristieke en vaak verbluffende opnamen. Zijn werk is te bewonderen in de tentoonstelling *Alleen het onderweg zijn telt* die loopt van 14 september tot 25 november 2007 in het museum Van Bommel van Dam, Deken van Oppensingel 6 te NL-5911 JL Venlo. In datzelfde museum verzorgt Jeroen Gooskens, oud-redacteur van het Nederlandse Sint-Jakobsgenootschap op zondag 23 september om 15.00 uur een sessie onder de titel *Weg van verhalen*. Jeroen Gooskens is de auteur van het gesmaakte boek *Ver onderweg*

Gied ten Berge en Wantje Fritschy: Pelgrimeren naar de Morendoder, Onderweg naar Jacobus van Compostela, Valkhof pers, 2006, 152 p., ISBN 90 5625 2356

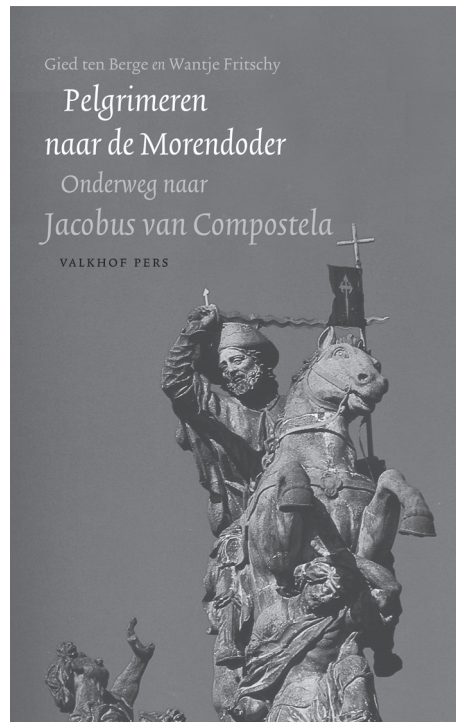
Een zoveelste verhaal van een pelgrims- tocht naar Compostela, je begint er wat terughoudend aan. Geheel onterecht zoals spoedig zal blijken.

Gied ten Berge werkte dertig jaar voor de vredesbeweging Pax Christi toen hij besloot een sabbatverlof te nemen en naar Compostela te fietsen. Hij nam er de weg (via Lourdes) en de tijd voor. Op 3 juli 2005 stapte hij te Maarssen (NL) op de fiets en pas op 26 augustus kon hij Santiago te Compostela omarmen. Hij had toen ruim 3000 kilometer in de wielen.

Laten we even beluisteren wat hem dreef: "Mijn tocht stond van het begin af aan ook in een religieus, bezinnend

perspectief. Op zoek naar mezelf, maar dan wel via ontmoetingen met andere mensen, in het reine komen met conflicten waarin ik was beland, eindeloos trekken door een almaar veranderend landschap en open staan voor religieuze vragen en ervaringen die daardoor worden opgeroepen".

Die zoektocht werd allerm minst een egotrip. Ten Berge heeft een open oog en oor voor de mensen die hij ontmoet. Hij is ontvankelijk voor gevoelens die zowel van binnen als van buiten komen, voor de natuur en de brede omgeving, kortom voor al wat deel uitmaakt van de weg. Zijn engagement in de vredesbeweging is ongetwijfeld een van de leidraden van zijn (levens)weg, maar hij wordt nooit drammerig of belerend. Bij hem kan ook de ex-militair met zijn verhaal terecht. De dienstweigeraar van toen hoort hem aan met begrip en oprechte belangstelling, zonder enige vooringenomenheid. Nooit meet hij zich een mantel van morele superioriteit aan, een houding die sommige vredes- en andere apostelen wel eens bewust of onbewust cultiveren. Ten Berge is een gelovig en praktiserend katholiek. Hij is zeker niet verkrampt in de leer en niet blind voor fouten, maar hij oordeelt niet en veroordeelt nog minder. Hij maakt een omweg over Lourdes en verwacht dat "al deze devotie. vooral afstandelijkheid bij hem zal oproepen" maar hij

Boeknotities

stelt zich niet afstandelijk op. Integendeel, hij is “toch geroerd door deze overgave, dit tasten naar het verborgene”. In sobere, rake woorden schetst hij zijn mystieke maar niet zweverige ervaringen in Rabanal.

De eigen lotgevallen kleuren hier en daar het verhaal wat bij maar daar houdt het mee op. We krijgen geen inventaris van wat en waar hij overal heeft gegaan, wat het kostte, hoe hij heeft afgezien bij het klimmen enzovoort. Een baaldag wordt levensecht maar nuchter en zonder beklag beschreven.

Zijn vrouw, Wantje Fritschy, werkt als historica aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Ze fietste een drietal werken met hem mee van Avalon tot Moissac. Dat gaf haar gelegenheid om kennis te maken met de pelgrimstocht waarbij ze zich vooral vragen ging stellen over ‘de morendoder’. Ze heeft daar wat dieper op ingegraven en dat is meteen haar 36 bladzijden lange bijdrage tot het boek. Ze komt tot het besluit dat Sint-Jakob als morenbestrijder pas vanaf het einde van de elfde eeuw opduikt. Gedurende heel de middeleeuwen en dus ook tijdens de reconquista is Sint-Jakob als pelgrim veel belangrijker dan Sint-Jakob als strijder. De auteur ziet zelfs via Cluny een verband tussen de in Frankrijk ontstane ‘godsvredebeweging’ en de Jakobstocht. Misschien is de wens hier een klein beetje vader van de gedachte maar het blijft een interessant denkspoor.

Dit boek is een verademing en een verrijking. Het is bovendien goed geschreven in een verzorgde en toegankelijke taal.

Jan Verhaverbeke

Hape Kerkeling Ik ben er even niet: mijn voettocht naar Santiago de Compostela. Kampen, Ten Have / Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2007. 334 p., ill. € 22,50. ISBN : 978-90-02-22316-7.

Hans-Peter Kerkeling (Hape voor de vrienden, en ook voor de anderen) is in Duitsland wereldberoemd als komiek, entertainer, cabaretier en presentator van spel- en showprogramma's. Een beetje vergelijkbaar met Paul de Leeuw in Nederland, of Bart Peeters in Vlaanderen. Geboren in 1964 stond hij op zijn twintigste al in de schijnwerpers van de televisie. Kortom, in Duitsland is hij een fenoméén! En dat blijkt zelfs op de pelgrimsweg naar Compostela! Na ernstige gezondheidsproblemen nam hij in 2001 even gas terug. 'Ik ben er even niet' liet hij aan vrienden en bekenden weten. Hij ging wat wandelen in de natuur in Noord-Spanje... Hij trok zijn stoute wandelschoenen (echte Canadese!) aan en liep de camino vanaf Saint-Jean-Pied-de-Port. Hij vertrok op 9 juni en kwam 40 dagen later aan, op 20 juli 2001. Onderweg noteerde hij, als zovele anderen, zijn avonturen en bedenkingen in een "dagboek", dat hij vijf jaar later publiceerde onder de enigmatische titel "*Ich bin dann mal weg*". Het boek werd een grandioos succes in Duitsland, het was in 2006 het meest verkochte boek bij onze oosterburen: anderhalf miljoen keren ging het over de toonbank. En zijn lezers zijn er razend enthousiast over, getuige de meer dan 9000 reacties op zijn website (www.hapekerkeling.de). Zal het ook in Nederland en Vlaanderen zo een commercieel succes worden? Afwachten maar...

Het boek is inderdaad 100% Hape Kerkeling: humoristisch geschreven, hartelijk, vriendelijk, eerlijk en vrolijk. Dikwijls vanuit de positie van de underdog, waarbij hij genadeloos valse façades ontmaskert en steeds zichzelf blijft: jolig, grappig, onbevangen, maar ook levensecht en warmhartig... Ook minder sportieve of zelfs luie lezers, zoals ondergetekende, kunnen zich moeiteloos met Hape identificeren. Trouwens, zijn carrière als komiek is zelfs begonnen tijdens de turnles op school... En galgenhumor is een beproefd recept voor cabaretiers.

Boeknotities

Kerkeling is wat je noemt een atypische pelgrim. Hij kan moeilijk in een bepaalde categorie ondergebracht worden. Hij is geen sportieve snelwandelaar, hij doet amper 630 km in 40 dagen, dus slechts een gemiddelde van 16 km per dag! Immers, driemaal heeft hij een stuk weg per bus of trein afgelegd, omdat hij het beu was, of omdat hij teveel lichamelijke ongemakken onderdond, namelijk tussen Pamplona en Viana, tussen Villafranca Montes de Oca en Burgos en tussen Sahagún en León. Kerkeling is ook geen cultuurfreak die elke kathedraal en romaanse kerk moet gezien hebben, integendeel, veel cultuurschoon laat hij gewoonweg links liggen, of hij beperkt zich tot een 'zittend stadsbezoek', d.w.z. dat hij van op een bank de mensen en gebouwen rond hem gadeslaat. Evenmin voert hij regelmatig diepzinnige gesprekken over het geloof of de zin van het leven met zijn medepelgrims. Hij gaat zelfs nooit slapen in de pelgrimsrefugio, maar verkiest wat meer comfort en elementaire hygiëne in een pension of hotelletje.

Zijn contacten met medepelgrims blijven tot in León eerder beperkt en afstandelijk. Dan gaat hij met twee Engelstalige dames verder en met hun drieën bereiken ze ook de eindmeet in Compostela. Zijn pelgrimstocht is ook een beetje zijn levensverhaal (en misschien wel van ieder mens?) Eerst ben je alleen op weg, je ontmoet problemen en obstakels, en als je deze kan overwinnen, besef je dat het beter gaat als je met enkele vrienden samen het leven kan voortzetten. Hij heeft ook enkele momenten dat hij "God ontmoet", maar daarover blijft hij bewust heel karig met commentaar: dat behoort tot zijn privésfeer.

Hape Kerkeling is een openhartige en warme persoonlijkheid. Dat blijkt ook uit zijn dagboek over zijn wandeltocht langs de camino. Hij staat onbevangen in het leven en tijdens deze tocht wil hij gewoon te weten komen of God bestaat. Maar de camino confronteert hem al dadelijk met een andere vraag: wie ben jijzelf? Zo wordt zijn existentiële zoektocht naar God ook een spirituele zoektocht naar zijn eigen identiteit. Op zijn spirituele zoektocht, die nooit al te diepgravend wordt, maar eerder humoristisch blijft, luistert hij aandachtig naar toevallige tekens, die hij decodeert als boodschappen van hogerhand. Zo ziet hij in het station van Saint-Jean-Pied-de-Port een reclamebord voor gsm's met de enigmatische titel: "weet je wie je werkelijk bent?" en dat zet hem aan het denken. Enkele dagen later ziet hij een graffiti tegenover een tapasbar met de boodschap: "Why are you only happy in front of a camera?"

En wanneer hij in León ernstig overweegt om er de brui aan te geven en naar huis te vliegen, hoort hij op de radio het liedje van Kate Bush, "Don't give up 'cause you're half way!" en dan is er van opgeven natuurlijk geen sprake meer.

Hij staat ook open voor de goede raad van zijn medepelgrims. Zo is er José uit Amsterdam, die hem vertelt hoe haar wensen werkelijkheid worden en hem de raad geeft om concrete dingen gewoon te vragen aan “het universum”. En inderdaad, het gebeurt ook zoals zij het voorspelde. Als hij uitgeput van honger en dorst in een dorpje komt, waar volgens de reisgids geen herberg of winkel is, wordt hij door een vrouw langs de achterdeur uitgenodigd naar binnen te komen en eens goed te eten en te drinken. Zo is er ook Anne uit Leeds, een biologe die jarenlang in Nepal verbleef, er het boeddhisme leerde en hem deze zin aanreikt: “Drop the thought” (Laat het denken vallen). En ook deze raad blijkt een krachtig hulpmiddel in zijn spirituele zoektocht, want hij ontdekt God pas, als hij het denken achterwege laat. Pas als een mens volledig leeg is, is er plaats voor God om naar binnen te komen...

Andere pelgrims confronteren Hape dan weer met de minder fraaie kanten van zijn eigen persoonlijkheid. Zo is er een Peruaan (of een Zuid-Amerikaan) die hem met enkele uitspraken over Hitler buiten zichzelf van woede brengt. Of een Duits echtpaar, waarvan hij de vrouw Snater noemt, en die voor hem de schaduwkant van zijn eigen persoonlijkheid (in Jungiaanse zin) vormt. Immers, de gebreken waaraan je je het ergst ergert bij anderen, zijn dikwijls degene die een spiegel zijn voor jezelf.

Ook over het katholieke geloof en de kerk vertelt hij een mooie parabel. Het geloof is als de film Gandhi, die met oscars werd overladen. Maar wij zien de film niet in ideale omstandigheden, maar wel in een krakkemikkige versie in een achterafzaaltje, op ongemakkelijke stoelen, met een slechte ondertiteling, terwijl er stukken uitgeknipt zijn... En wij verwarren de omstandigheden van de vertoning met de kwaliteit van de film. En de kerk is dan het cinemazaaltje, met al zijn onvolkomenheden en beperktheden...

Of het boek ook in Vlaanderen en Nederland een hit zal worden, blijft nog maar de vraag. Immers, het succes van het boek is mijns inziens grotendeels te danken aan het feit dat de auteur een bekende en populaire TV-figuur is. Feit is wel dat de camino sedert vorig jaar overspoeld wordt door Duitsers, nadat eerder al de Amerikanen en de Brazilianen dat hadden gedaan, in navolging van Paulo Coelho en Shirley McLaine.

Zijn spiritualiteit is echter meer down to earth, meer vertrouwen op je gezonde buikgevoel en vooral niets forceren. Daarom ook dat hij de wandeling niet opvat als een sportieve olympische discipline, of als een culturele ontdekkingsreis naar de middeleeuwen, maar gewoon als een wandeling met vrienden, waarbij hij het zichzelf en zijn reisgenoten zo aangenaam mogelijk probeert te maken. Misschien is dat wel de wijze levensles die we van deze cabaretier kunnen onthouden?

Martin Kellens

Mark Van Strydonck, Anton Ervynck, Marit Vandenbruaene en Mathieu Boudin, Relieken, echt of vals? Leuven, Davidsfonds, 2006, 197 p., ill. € 24,95, ISBN 90-5826-420-3.

Binnen het christelijk geloof zijn relieken of relikwieën overblijfselen van heiligen. Het woord komt van het Latijnse werkwoord *relinquere* wat overblijven betekent. *Reliquiae* is het Latijn voor stoffelijke resten. In een christelijke context slaat de term op de resten van een heilige.

Soms vinden we ze nog bij het leeghalen van een vergeten lade in een oude kast, zo'n klein vierkantig of een hartvormig kussentje met daarop een tekst zoals: stukje stof dat in aanraking met de stoffelijke resten van...is geweest. Soms zit er in een oud gebedenboek een prentje met de afbeelding van een heilige met daaronder een stukje stof. Dan hebben we met een relik te doen.

Daarnaast en veel opvallender en mooier 'verpakt' zijn ze in de prachtige reliekschrijnen die we in kerken aantreffen. Op speciale feestdagen mogen we een relik door een minuscuul venstertje bekijken of er een zoen op geven. Volgens het katholieke geloof is een heilige een overleden persoon die, vanwege verdiensten of daden tijdens het leven, dicht bij God staat en daarom voor de nog levende mensen kan tussenkomen.

Nu, die relieken zijn in categorieën ingedeeld. De ene is waardevoller, krachtiger dan de andere. Tot de eersteklas-relieken of primaire relieken behoren o.a. stoffelijke resten van de heilige of voorwerpen die een rol in zijn of haar leven speelden. Tweedeklas of secundaire relieken zijn voorwerpen die door de heilige tijdens zijn of haar leven gebruikt werden. Derdeklas of tertiaire relieken, voorwerpen die het lichaam van de heilige of het schrijn hadden aangeraakt. Maar zijn die overblijfselen zoals we ze thans kennen én soms nog vereren echt of vals? Om de waarheid trachten te achterhalen wordt op de wetenschap een beroep gedaan nl. op de C14- of de radiokoolstofmethode. Vaak blijkt dan dat de relikwie niet uit de periode waarin de heilige leefde dateert. Soms is dat wel het geval. Hoe dan ook, met deze methode staan we een stap dicht bij de waarheid. Maar, ondanks die betere onderzoeksmethoden is duidelijk dat de meeste relieken hun geheimen nog lang niet hebben prijsgegeven. In ieder geval, ze brengen ons veel bij over de vroegere devotiepraktijken.

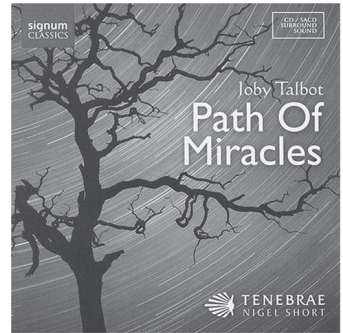
Mia Voordeckers

PATH OF MIRACLES

Een muzikale ontdekking

Ik was in de plaatselijke stedelijke bibliotheek de nieuwe cd-aanwinsten aan het doornemen, toen ik een verrassende ontdekking deed: een cd met de intrigerende titel *Path of Miracles* van Joby Talbot. Op de achterzijde stonden 4 titels van nummers: Roncesvalles – Burgos – León – Santiago. Ook een citaat van een recensent: “Vanaf het angstaanjagende vocale glissando aan de start (...) tot de stemmen verdwijnen in de verte bij Finisterre en alleen stilte overblijft, Joby Talbot’s ambitieuze a capella *Path of Miracles* is een muzikaal mirakel op zich.” (vrij vertaald)

Als compostelaganger twijfel je op zo’n moment natuurlijk niet. Met de traditionele a capellabenedering van *Le grand livre de Saint-Jacques de Compostelle* in gedachten, had ik een cd in handen over hetzelfde thema maar dan in een compositie van een hedendaagse jonge popartiest... Wat zou dat geven? Ik heb het mij absoluut niet beklagd. Het is een prachtige hedendaagse benadering van de eeuwenoude magische pelgrimsroute en de oude teksten en liederen.

Talbot is een jonge Engelse talentvolle musicus en componist, geboren in Wimbledon op 25 augustus 1971. In 1993 begon Talbot te schrijven en op te treden als componist en keyboardspeler met Neil Hannon in de succesvolle Engelse popgroep *The Divine Comedy*. Uit die samenwerking volgden talrijke cd’s, een gelauwerd project met Ute Lemper en een liveproject met filmcomponist Michael Nyman. Ondertussen is hij ook een veelgevraagde componist voor TV en film en voor hedendaagse choreografen. In 2002 werkte hij met *The King’s Singers* in de Royal Albert Hall. Het hiermee behaalde succes leidde tot het magistrale koorwerk *The Path of Miracles* geschreven voor *Tenebrae*, gecreëerd in 2005. *Tenebrae*, o.l.v. Nigel Short, is een van de belangrijke Britse vocale ensembles.

Nigel Short was bijzonder opgetogen over een compositie van Talbot voor de King’s Singers en vroeg Talbot een compositie te schrijven over de Camino. Talbots eerste reactie was paniek. Toen is hij met vrouw en zoon-tje de pelgrimsweg gaan verkennen en de sfeer proeven. Van daaruit is hij zijn magistrale werk gaan schrijven. Vier belangrijke plaatsen, de abdij van Roncesvalles en de kathedralen van Burgos, León en Santiago vormen de basis van de muzikale structuur. Oude teksten, o.a. uit de Codex Calixtinus, worden doorweven met prachtige verzen, geschreven door de Engelse dich-

Jacobus op muziek

ter Robert Dickinson. Joby Talbot heeft drie jaar gewerkt aan deze muzikale pelgrimage.

Het stuk, geschreven voor 17 aparte stemmen, start meteen heel beklijvend, waarbij de mannen alle registers opentrekken, plots gevolgd door de vrouwen die het uitschreeuwen: *Herr Santiago, Grott Santiago, Eultreya esuseya, Deius aia nos*. Bijbelteksten in het Grieks, het Latijn, het Baskisch, in oud Frans, en in andere talen beschrijven de terechtstelling van Jacobus door Herodes. Dan vertellen Engelse verzen hoe het lichaam van de apostel in Spanje landt en leidt tot het ontstaan van Compostela. Het tweede deel *Burgos* heeft het over de problemen van de pelgrim onderweg, de bedriegende herbergiers, de dieven, en ook de reddende Santiago Peregrino is steeds op de achtergrond aanwezig. *León* heeft het over de fysieke beproevingen van de pelgrims tijdens de lange tocht. In *Santiago* nadert de pelgrim de eindbestemming. En het stuk eindigt met de wegebbende stemmen in de zee bij Finisterre, zingend *Holy St James, great St James, God help us now and evermore*.

Een stukje uit de prachtige tekst, volledig in het cd-boekje opgenomen:

We have walked in Jacobsland:

Over river and sheep track, by hospice and hermit's cave.

We sleep on the earth and dream of the road,

We wake to the road and we walk.

Wind from the hills, dry as the road,

Sun overhead, too bright for the eye.

Li soleus qui en moi luist est mes deduis,

Et Deus est mon conduis.

Rumours of grace on the road, of wonders:

The miracles of Villasirga, the virgin in the apple tree

The Apostle on horseback – a journey of days in one night

God knows we have walked in Jacobsland:

Through the gothic fields, from Castrogériz to Calzadilla,

Calzadilla to Sahagún, each day the same road, the same sun.

Quam dilecta tabernacula tua, Dominum virtutem

Here is a miracle, that we are here is a miracle.

(...)

At the Western edge of the world,

We pray for our sins to fall from us,

As chains from the limbs of penitents.

We have walked out of the lives we had,

And will return to nothing, if we live,

Changed by the journey, face and soul alike

We have walked out of our lives,

To come to where the walls of heaven

Are thin as a curtain, transparent as glass.

Paul De Marez, Kortrijk

JACOBUS IN VLAAMS-BRABANT

Vlaams-Brabant ligt centraal in België en heeft, naast de imposante maar verwaarloosde Sint-Jakobskerk te Leuven, nog tal van andere memorabele bezienswaardigheden. Steden als Diest, Tienen, Leuven en Halle lagen vroeger immers op de zogenaamde Niederstrasse, terwijl regionale bedevaartsoorden als Scherpenheuvel, Halle en Zoutleeuw ook wel enige aandacht aan onze Jacobus hebben geschonken.

Dus alweer voldoende stof om talloze relictten van de Jacobusdevotie in Vlaams-Brabant te ontdekken. Zoals steeds hebben we zoveel mogelijk verwezen naar de afbeeldingen in het referentiewerk van André Georges, *Le pèlerinage à Compostelle en Belgique et dans le Nord de la France*, Brussel, 1971. De meeste verwijzingen hebben we, naast onze persoonlijke documentatie, vooral gehaald uit de website van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium te Brussel (www.kikirpa.be) Bovendien mogen errata (vergissingen en vergetelheden) zoals steeds aan auteur dezes gemeld worden.

Aarschot

Aarschot, Onze-Lieve-Vrouwekerk, sluitsteen, met afbeelding van Jacobus als pelgrim, hout, gepolychromeerd, 56 cm diameter, 1500-1510.

Aarschot, Onze Lieve-Vrouwekerk, zijaltaar van Sint-Jozef, vervaardigd door Pieter I Scheemaeckers, met een beeld van Jacobus als pelgrim en apostel tussen twee gedraaide zuilen, hout, 1684.

Affligem

Hekelgem, abdij van Maria Mediatrix (Middelares), reliekschrijn van de heilige Wivina, met een afbeelding van Jacobus, eik en lindehout, 105 x 70 x 45 cm, 1601-1610 (Afkomstig van de abdij van Groot-Bijgaarden)

Beersel

Alseberg, Onze-Lieve-Vrouwekerk, koor-kap en dalmatiek, beide met een afbeelding

van Jacobus als pelgrim, zijde en goudbrokaat, 1890-1900.

Dworp, Sint-Gaugericuskerk, neogotisch altaar met beeldje van Jacobus in een nis, 1875-1900.

Bertem

Leefdaal, Sint-Lambertuskerk, klok Sint-Jozef met afbeelding van Jacobus, brons, 1873.

Boortmeerbeek

Hever, kerk van de Heilige Familie, Schiplaken, hoofdaltaar met afbeelding van Jacobus, natuursteen, 1907.

Diest

Diest, Sint-Sulpitiuskerk, beeld van Jacobus als pelgrim tegen zuil van middenbeuk, aardewerk, toegeschreven aan Jan Frans van Geel, 1789 (Georges, pl. 114).

Diest, Sint-Sulpitiuskerk, beeld van Jacobus als pelgrim, hout, 1600-1650, 110 cm hoog.

Diest, Sint-Sulpitiuskerk, muurschildering van de verheerlijking van de relieken van de heilige Johannes Berchmans, met een afbeelding van Jacobus als pelgrim, door Eduard Dujardin, 1872.

Diest, Onze-Lieve-Vrouwekerk, preekstoel, met afbeelding Jacobus als pelgrim, toegeschreven aan de gebroeders Goyers, 1870, eikenhout.

Diest, Sint-Barbarakerk (kruisherenklooster), kazuifel, fluweel en goudbrokaat, 1900

In Diest waren vroeger ook enkele huizen, genaamd "In Sint-Jacob" en "Het huys van Gallisiën".

Galmaarden

Galmaarden, Sint-Pauluskapel, preekstoel met beeldje van Jacobus als pelgrim op de kuip, eik, 1500-1510.

Grimbergen

Grimbergen, Sint-Servaaskerk (norbertijnenabdij), miniatuur van Jacobus in een getijdenboekje, perkament, 1500-1510.

Grimbergen, Sint-Servaaskerk (norbertijnenabdij), biechtstoel in de zuidelijke zijbeuk, gebeeldhouwd door Guillaume Kerricx, met een medaillon van Jacobus' buste in bas-reliëf, eik, 1718.

Humbeek, Lundenkasteel, glas-in-loodraam met afbeelding van Jacobus met een geestelijke, 17e eeuw,

Halle

Halle, Sint-Martinuskerk, doopvont met een beeldje van Jacobus als pelgrim, koper, 1446. (Georges, pl. 42b).

Halle, Sint-Martinuskerk, beeld van Jacobus als pelgrim in een reeks apostelbeelden boven in het koor, steen, gepolychromeerd, 15e eeuw. (Georges, pl. 44a).

Halle, pastorie van de Sint-Martinuskerk, lambrisering met afbeelding van Jacobus in medaillon, hout, 1787-88. (afkomstig van de kerk).

Halle, Sint-Martinuskerk, hoofdaltaar met afbeelding van Jacobus, arduin, koper en zilver, 1910.

Halle, Bergensesteenweg nr. 69: vloertegel met schelp en wegwijzer naar Compostela, 1993.

Herent

Veltem-Beisem, Sint-Laurentiuskerk, Veltem, dalmatiek, fluweel en brokaat, 1501-1525.

Hoegaarden

Outgarden, Sint-Nicolaaskerk, klok met afbeelding van Jacobus, brons, 1853.

Holsbeek

Holsbeek, Sint-Mauruskerk, dalmatiek en koorkap, beide met afbeelding van Jacobus als pelgrim, 1550-1600.

Huldenberg

Huldenberg, Onze-Lieve-Vrouwekerk, beeld van Jacobus als pelgrim, eik, afkomstig van voormalige preekstoel, 1701-1750, 58 x 45 cm.

Kapelle-op-den-Bos

Kapelle-op-den-Bos, Sint-Nicolaaskerk, glasramen van de 12 apostelen, waaronder ook één van Jacobus als pelgrim met een zwaard en een pelgrimsstaf (!), glas in lood, ca 1925.

Leuven

Leuven, Sint-Jakobskerk (1), beeld van Jacobus zittend als pelgrim met staf en boek 14e eeuw, 134 cm hoog, hout. (Georges, pl. 23).

Leuven, Sint-Jakobskerk, houten beeld van Jacobus als pelgrim, 1575-1600, 138 cm hoog. (Georges, pl. 36).

Leuven, Sint-Jakobskerk, reliekostenorium met beeldje van Jacobus, verguld zilver, ca 1486, 52 cm hoog.

Leuven, Sint-Jakobskerk, bekroning van een zijaltaar met Jacobus in extase, met drie engeltjes, die zijn hoed, zijn staf en een lauwerkrans vasthouden, ca 1765. (Georges, pl. 125).

Leuven, Sint-Jakobskerk, schilderij van de broederschap van Sint-Jakob, door H. Blommaert, olieverf op doek, 1642, 215 x 270 cm. (Georges, pl. 145).

Leuven, Sint-Jakobskerk, schilderij met de marteldood van Jacobus, door P.J. Verhaegen, 1765 (Georges, pl. 178).

Leuven, pastorie van de Sint-Jakobskerk, buste van Jacobus als pelgrim, eik, 18e eeuw (Georges, pl. 130).

Leuven, Brusselsestraat, classicistische Sint-

Jakobskapel met beeld van Sint-Jacobus, 1835. (chronogram).

Leuven, Sint-Pieterskerk, dalmatiek, ca 1500, textiel. (Georges, pl. 35a).

Leuven, Sint-Pieterskerk, zgn. Edelheertriptiek (kopie naar Rogier van der Weijden), met afbeelding van Jacobus, olie op paneel, 1440-1460, 99 x 199 cm.

Leuven, Sint-Pieterskerk, grafmonument van Jacobus Bogaerts, steen, 1520, 60 cm breed. (Georges, pl. 55).

Leuven, Sint-Pieterskerk, beeld van Jacobus als pelgrim, hout, verguld, 1650-1700, 54 cm hoog.

Leuven, Sint-Pieterskerk, beeldje van Jacobus als apostel, terracotta, 36 cm, onderdeel van doksaal met stenen beeldjes van apostelen en heiligen, ca 1600, vernieuwd in 1833.

Leuven, Sint-Gertrudiskerk, dalmatiek met afbeelding van Jacobus, brokaat, 1500-1525.

Leuven, Groot Begijnhof, Sint-Jan-de-Doperkerk, Triptiek van de heilige Anna, olieverf op paneel, 1500-1550, met een afbeelding van Jacobus (Georges, pl. 208).

Leuven, Groot Begijnhof, Sint-Jan-de-Doperkerk, beeld van Jacobus, kalksteen, beschilderd, 1620, 195 cm hoog (Georges, pl. 91).

Leuven, Groot Begijnhof, pastorie van de Sint-Jan-de-Doperkerk, boekband met afbeelding van Jacobus, fluweel en zilver, 43 x 30 cm, ca 1737.

Leuven, Groot Begijnhof, pastorie van de Sint-Jan de Doperkerk, buste van Jacobus als pelgrim: 18e eeuw, eik, 57 cm hoog.

Leuven, Heilige Geestcollege, dalmatiek, 1500-1550. (Georges, pl. 74)

Leuven, verzameling OCMW, glas-in-loodraam met afbeelding van het doopsel van Jacobus, door Jan de Caumont (1634-36) (hing vroeger in spreekkamer van het Sint-Pietersziekenhuis) (Georges, pl. 173).

Leuven, verzameling OCMW, glas-in-loodraam met afbeelding van de marteldood van Jacobus, 17^e eeuw (hing vroeger in spreekkamer van het oude Sint-Pietersziekenhuis) (Georges, pl. 174).

Leuven, museum Vanderkelen-Mertens, schilderij van de Slag van Clavijo, 1622, houten paneel, 58 x 58 cm (Georges, pl. 192).

Leuven, museum Vanderkelen-Mertens, hou-

Sint-Jakob, Sint-Jakobskerk te Leuven (hout, 14e eeuw)

ten paneel met afbeelding van Jacobus als pelgrim, ca 1622, 56 x 56 cm. (Georges, pl. 103).

Leuven, museum Vanderkelen-Mertens, corporatieschild van de Sint-Jakobs-gilde, geschilderd door H. De Ville, 1705, met een afbeelding van Santiago Matamoros.

Leuven, museum Vanderkelen-Mertens, schilderij van Jacobus als pelgrim door P.J. Verhagen, ca 1789, olie op doek, 98 x 82 cm. (Georges, pl. 129).

Leuven, museum Vanderkelen-Mertens, schilderij met binnenzicht van de Sint-Jakobskerk, door J. Maswiens, ca 1850-1880, olie op doek, 54 x 43 cm.

Jacobalia in België

Leuven, museum Vanderkelen-Mertens, gildenbreuk van de boogschutters van de Sint-Jakobsgilde, met een afbeelding van Jacobus als pelgrim en Sint-Joris, verguld zilver, 1553. Leuven, museum Vanderkelen-Mertens, schildering van het interieur van de Sint-Jakobskerk door A. Delaunois (1875-1941), pastelverf op papier, 72 x 87 cm.

Leuven, museum Vanderkelen-Mertens, schilderij van het exterieur van de Sint-Jakobskerk met Johannes de Doper en Lazarus, olieverf op doek, 1627, 69 x 172 cm.

Leuven, museum Vanderkelen-Mertens, tekening van de pest bij de Sint-Jakobskerk, door L. Van Peteghem, ca 1860, potlood op papier, 17 x 24 cm.

Heverlee, abdij van 't Park, koorkap met een afbeelding van Jacobus, geborduurde zijde, 1654.

Heverlee, klooster van de jezuïeten, schilderij van Jacobus als pelgrim, olie op hout, 20 x 20 cm.

Kessel-Lo, Onze-Lieve-Vrouwekerk, Vlierbeek, buste van Jacobus als pelgrim, steen, 80 cm, 1780.

Londerzeel

Londerzeel, Sint-Christoffelkerk, dalmatiek met een afbeelding van Jacobus als pelgrim, goud, zijde en brokaat, 1500-1525.

Lubbeek

Linden, Sint-Quintinuskerk, buste van Jacobus in reliëf, eik, 1650-1700, 82 cm hoog.

Machelen

Diegem, Sint-Catharinakerk, muurschildering met een afbeelding van Jacobus, 16^e eeuw (Georges, pl. 71).

Meise

Sint-Brixius-Rode, Sint-Brixiuskerk, lambrijsing met bas-reliëf met buste van Jacobus in medaillon, eik, 1750-1775.

Merchtem

Brussegem, Sint-Jan-de-Doperkerk (Ossel), beeld van Jacobus als pelgrim, met boek, hout, gepolychromeerd, 52 cm, 17^e eeuw.

Opwijk

Opwijk, Sint-Pauluskerk, paneelschilderijen van de bustes van de 12 apostelen, waaronder ook Jacobus, 75 x 75 cm.

Opwijk, Sint-Pauluskerk, klok met afbeelding van Jacobus, brons, 1866 (chronogram).

Overijse

Overijse, Sint-Martinuskerk, aurifrisium met afbeelding van Jacobus in medaillon, goudbrokaat, 1500-1510 (afkomstig van twee dalmatieken).

Roosdaal

Onze-Lieve-Vrouw Lombeek, Onze-Lieve-Vrouwekerk, beeld van Jacobus, zittend, als pelgrim, 1550, eikenhout, 51 cm.

Onze-Lieve-Vrouw Lombeek, Onze-Lieve-Vrouwekerk, afbeelding van Jacobus' buste in medaillon boven een biechtstoel, eikenhout, 1750-1800.

Onze-Lieve-Vrouw Lombeek, Onze-Lieve-Vrouwekerk, kerkklok met afbeelding van Jacobus, brons, 1872.

Strijtem, Sint-Martinuskerk, tekening van het hoofd van Jacobus in medaillon, langs het vijfde gebod, getekend door Paul Cuyllits en H. Heyden, 1903, papier op de muur geplakt.

Scherpenheuvel-Zichem

Averbode, abdijkerk, beeld van Jacobus boven een zijaltaar, hout, 1702 (Georges, pl. 128).

Scherpenheuvel, Onze-Lieve-Vrouwekerk, liturgisch gewaad met afbeelding van Jacobus, 1864.

Ternat

Wambeek, Sint-Remigiuskerk, kerkklok met een afbeelding van Jacobus als pelgrim, brons, 1875.

Tervuren

Duisburg, Sint-Catharinakerk, muurschildering met Sint-Jacobus met de ontschorste twijg.

Tielt-Winge

Meensel-Kiezegem, Sint-Pieterskerk te Kiezegem, miskelk, zilver, 28 cm hoog, 1831-1868.

Tienen

Tienen, kerk van Onze-Lieve-Vrouw ten Poel, biechtstoel met een bas-reliëf van de buste van Jacobus in een medaillon, eikenhout, ca 1671 (Georges, pl. 96).

Tienen, kerk van Onze-Lieve-Vrouw ten Poel, zijaltaar van de heilige Anna, beeld van Jacobus in een nis boven het altaar, hout, 1750-1800, 65 cm hoog.

Tienen, klooster van de grauwezusters-franciscanessen, schilderij van Jacobus als pelgrim, onderdeel van een reeks van de 12 apostelen, olie op doek, 1690-1710, 55 x 78 cm.

Hakendover, kerk van de Goddelijke Zaligmaker, lambrisering van de middenbeuk, schilderij van Jacobus als pelgrim, olie op doek, 18de eeuw, 78 x 98 cm.

Vilvoorde

Vilvoorde, Onze-Lieve-Vrouwekerk, koorge-
stoelte, bas-reliëf met buste van Jacobus, 1663 (Georges, pl. 95).

Vilvoorde, Onze-Lieve-Vrouwekerk, preek-
stoel van Artus I Quellin, met hoofd van Jacobus in medaillon boven het klankbord, eik, 17^e eeuw.

Watermaal-Bosvoorde

Watermaal-Bosvoorde, Sint-Hubertuskerk, schilderij van Jacobus, 17^e – 18^e eeuw, olie op doek, 100 x 80 cm.

Wemmel

Wemmel, Sint-Servatiuskerk, grafmonument van Jacob van Taye, met Jacobus staande in een nis achter de overledene, steen, 1538.

Wemmel, Sint-Servatiuskerk, grafsteen van F.P. Taye, commandeur van de ridderorde van Santiago (+ 1761), marmer, 190 x 190 cm.

Zaventem

Zaventem, Sint-Martinuskerk, glasraam van Ferdinand de Boisschot (+1649), ridder in de orde van Santiago, glas in lood, 17^e eeuw.

Zoutleeuw

Zoutleeuw, Sint-Leonarduskerk, drieliuk van Frans Floris de Vriendt (ca 1550-1575), met afbeelding van de Verrezen Christus, met de parabel van de Verloren Zoon. Achterkant:

schildering van het doopsel en de marteldood van Jacobus de Meerdere, olie op paneel, 273 cm hoogte.

Zoutleeuw, Sint-Leonarduskerk, koorkap met een medaillon van Jacobus, damast en brokaat, 1490-1510.

Zoutleeuw, Sint-Leonarduskerk, dalmatiek met Jacobus in een medaillon, fluweel en brokaat, 16^e eeuw.

Zoutleeuw, Sint-Leonarduskerk, kazuifel met Jacobus in een medaillon, damast en brokaat, 16^e eeuw.

Zoutleeuw, kapel O.-L.-Vrouw van de Ossenweg, doksaal met afbeelding van de apostelen, waaronder Jacobus, eik, 1613.

(1): Verwijzingen naar de Sint-Jakobskerk te Leuven zijn ietwat hypothetisch, omdat de kerk al meer dan 50 jaar gesloten is voor de eredienst. Een groot aantal kunstwerken is bijgevolg naar elders overgebracht. Ook het stedelijk museum Vanderkelen-Mertens is momenteel gesloten wegens restauratiewerkzaamheden.

Martin Kellens

GISTEL

Wie op de E 40 richting kust rijdt, zal het zich niet beklagen om in Gistel even halt te houden. Gelegen in het Brugse Ommeland doet deze stad bij wielierliefhebbers zeker een fietsbelletje rinkelen. Het is immers de stad of het stadje van tourwinnaar Maes en ook van renner Museeuw. Maar, alhoewel Gistel een kleine stad is, bezit ze toch een rijk historisch erfgoed. Daartoe behoort onder meer een gedenkteken voor Eugene Van Oye, de oud-leerling van Guido Gezelle, voor wie deze *Dien avond en die rooze en Een bonke keerzen kind* schreef. Eugene Van Oye werd later arts en hanteerde zelf ook de pen. Hij schreef lyrische, vrij dweperig-weekhartige verzen in bundels als *Morgenschemer, Vonken en stralen* en *In 't blauwe*.

Gistel wordt echter in de eerste plaats geassocieerd met Sint-Godelieve of *Godeliph* zoals ze in vita wordt genoemd die door de Bollandisten Poncelet en Coens werd ontdekt. Ook aan haar wijdde Van Oye een toneelwerk.

WIE WAS GODELIEVE?

Ze werd geboren ca. 1054 op het slot te Heinfriedswille (Wierre-Effroi), tot 1268 Wilre geheten, tussen Sint-Omaars (Saint-Omer) en Bonen (Boulogne-sur-Mer), in het huidige departement Nord - Pas-de-Calais, waar ze Godeleine genoemd wordt. In die tijd was dit een door en door Vlaamse streek. Het is een zacht heuvelland, dat door Victor Hugo in 1837 in zijn werk *En voyage. France et Belgique* als 'een van de mooiste landschappen van de wereld' werd beschreven.

Godelieves vader was ridder Heinfried. Haar moeder heette Odiva. Ze had nog twee zussen, Odiva en Adela die ouder waren. Over deze adellijke dochters wordt gezegd dat ze alle drie vroom en deugdzaam waren maar Godelieve was het in de superlatief. Bovendien had ze van in haar jonge jaren een bijzonder warm hart voor de armen. Zo vertelt de legende dat ze op zekere dag door de hofmeester werd betrappt toen ze met brood, verborgen in haar schort, op weg naar de armen was. Ze moest van hem laten zien wat ze meedroeg, en... mirakel, alle brood was in houtspaanders veranderd. Maar dat was nog maar het eerste wonder in een lange reeks.

Kort daarna kwam de graaf van Bonen naar het ridderslot van Godelieves ouders. Deze wilden hem met de nodige eer ontvangen door hem een lullusmaal aan te bieden. Maar Godelieve vond haar armen belangrijker dan dit hoge bezoek en bracht al dat lekkers naar haar arme vrienden. Toen

Ondanks haar tegenspoed blijft Godelieve aan God gehecht (linosnede, Jan Jaak de Grave)

haar ouders met die hoge ome aan tafel wilden gaan, was de tafel tot grote ergernis van haar vader leeg. Uiteraard volgde er voor Godelieve een ferme uitbrander. Toen begon ze te bidden en, bijna zoals in de parabel van de vermenigvuldiging van de broden, brachten de dienaren gerechten aan die in de elfde-eeuwse *haute cuisine* thuishoorden, zodat het toch een lekkere bedoening werd.

Pelgrimsoorden

'DIE VREEMDE KRAAI'

Wat in een sprookje past, past eveneens in een legende. Godelieve was een schoonheid. Haar huid was blank en haar haar zwart, zoals bij sneeuwwitje. Toen ze de huwbare leeftijd had bereikt, kozen haar ouders een bruidegom. Kandidaten waren er genoeg en van Godelieve werd verwacht dat ze die keuze zou aanvaarden. Uiteindelijk viel de keuze van haar ouders op Bertolf, de rijke heer van Gistel. Bertolfs moeder Iselinde ging echter helemaal niet akkoord met dit gearrangeerde huwelijk. Ze haatte Godelieve en noemde haar schoondochter 'die vreemde kraai'. Misschien wel omwille van de zwarte haren. Blijkbaar had ze op haar zoon veel invloed want deze vertrok reeds op de avond van het bruiloftsfeest. En dat was het begin van de reeks pesterijen die Godelieve moest verwerken. Zo werd ze verplicht, uiteraard door haar schoonmoeder, haar juwelen af te geven. Ze bleef op het domein alleen met enkele personeelsleden achter, kreeg een karig rantsoen en moest slavenwerk verrichten. Ook werd ze verplicht de kraaien van het graanveld te verjagen. Maar opnieuw waren de wonderen niet veraf. Op een dag hoorde ze de klokken voor de mis luiden en ze beval de kraaien in de schuur te blijven tot na de kerkdienst zodat ze de mis kon bijwonen. En die beestjes luisterden. Dit wonder kon niet stilgehouden worden. Het kwam de schoonmoeder ter ore en Godelieve werd van toverkunsten beschuldigd. Door die valse beschuldigingen werden de levensomstandigheden zo ondraaglijk dat ze barvoets terug naar het ouderlijk huis, het ridderslot in Wierre-Effroi, vluchtte. Haar ouders, hierdoor wel in verlegenheid gebracht, verplichtten Bertolf zijn echtgenote terug te halen, wat hij met schijnheilige onderdanigheid deed. Zijn schoonvader dreigde immers om hem aan de autoriteiten over te dragen. Maar toen Godelieve eenmaal terug in Gistel was, brak de hel pas voor goed los.

ZO DE MEESTER ZO DE KNECHTEN

Omdat uithongering en vernederingen haar niet hadden kleingekregen, bedacht Bertolf een plan om haar te vermoorden. Daarbij kon hij rekenen op de hulp van zijn dienaren, Lambrecht en Hacca. Dan moest hij er zijn handen niet aan vuilmaken. Met een vriendelijk gezicht vertelde Bertolf de naïeve Godelieve dat hij voor dringende zaken naar Brugge moest en omdat de kwade hand op hun huwelijk rustte, zou de volgende nacht een vrouw Godelieve komen belemen zodat ze gered zou worden. En ze geloofde het! Die nacht werd de niets vermoedende Godelieve door die booswichten Lambrecht en Hacca gewekt. Nauwelijks was ze opgestaan of Bertolfs handlangers wurgden haar met een doek om de hals. Om zeker te zijn dat de moord uitgevoerd was, dompelden haar doders haar in een drinkplaats voor het vee. Op die manier meenden ze de sporen van hun misdaad te kunnen uitwissen. Nadat de opdracht uitgevoerd was, droegen ze Godelieve

terug naar haar slaappleats, dekten haar toe om de indruk te geven dat ze een natuurlijke dood was gestorven. Toen haar huisgenoten haar vonden, zagen ze meteen wat er die nacht gebeurd was. Een donkere streep aan de hals verraadde dat ze gewurgd was. Bij zijn terugkeer deed de hypocriete Bertolf alsof hij treurde.

WONDEREN EN NOG EENS WONDEREN

De begrafenis van Godelieve vond daags na haar dood plaats. Ze werd in de kerk van Gistel begraven. Nu is daar nog steeds de rechterbeuk, de Godelievebeuk, volledig aan haar gewijd.

De legende vertelt dat, toen op Godelieves begrafenis volgens de geplogenheden brood aan de armen werd uitgedeeld, de voorraad onvoldoende was. Plots was er opnieuw het wonder van de vermenigvuldiging van de broden zodat iedereen voldoende kreeg. En dat was het begin van verdere wonderen. Het water van de drinkplaats voor het vee waarin Godelieve was ondergedompeld, werd voor mensen geneeskrachtig. Het genas mensen met verlamming, oog- en keelkwalen.

Bertolf zelf hertrouwde en uit zijn tweede huwelijk werd een blind meisje, Edith, geboren. Toen ze haar ogen met water uit de vroegere drinkplaats, daar waar Godelieves beulen hun werk voltooiden, waste, kon ze zien. Een ander wonder verhaalt hoe Bertolf een dienstbode met lijnwaad naar Gistel zond. Van het lijnwaad moesten hemden gemaakt worden. De knecht ontmoette onderweg een mooie vrouw die beloofde voor het werk te zorgen. In afgewerkte stukken waarin elke naad ontbrak, herkende Bertolf het werk van Godelieve. Verder was er ook sprake van dieven die de kostbaarheden uit het schrijn van Godelieve wilden stelen. Ze geraakten echter niet uit Gistel en eindigden aan de galg. Maar het grootste wonder was Bertolf. Hij bekeerde zich, trok naar het Heilig Land, streed tegen de Saracenen en werd daarna monnik te Sint-Winoksbergen. Hij stierf als een vroom man.

WY HEMELSCH E GEESTEN, ZYN GESONDEN UYT

Zo begon een devoot lied dat omstreeks 1722 werd gezongen ter ere van Godelieve, die toen reeds 700 jaar als een heilige werd vereerd.

Bertolf had immers verondersteld dat haar dood een definitief einde zou maken aan wat hij als zijn probleem beschouwde. Maar niets was minder waar. Haar goedheid en vriendelijkheid hadden hun sporen nagelaten. Wondere dingen gebeurden op de kasteelhoeve, op de plaats van de wurging, bij de drinkplaats waar haar lichaam ondergedompeld werd en bij haar begraafplaats in de kerk van Gistel. De bisschop van Doornik – Gistel behoorde immers tot het bisdom Doornik – had van die wondere gebeurtenissen lucht gekregen. Om de zaak ter plekke te onderzoeken, zond hij monnik Drogo naar Gistel. Deze monnik had drie jaar nodig om zijn opdracht uit

te voeren. Zijn verslag over de wonderen en genezingen overtuigde bisschop Radbout dat het hier om feiten ging die de heiligheid van Godelieve bewezen. 30 juli 1084, zo'n veertien jaar na haar dood, werd een hoogdag. Radbout, bisschop van Noyon-Doornik, verplaatste zich speciaal naar Gistel om haar in de parochiekerk van Gistel heilig te verklaren.

Op de plaats waar Godelieve gewurgd werd, ontstond de nu nog steeds druk bezochte abdij Ten Putte. Ze werd wellicht in het einde van de elfde eeuw opgericht. Volgens een legende zou Edith, de dochter uit Bertolfs tweede huwelijk, deze abdij gesticht hebben en er de eerste abdis geworden zijn. Bisschop Stephanus van Doornik (1191-1203) schreef: "Er is in ons bisdom een klooster dat weinig bekend is, maar uitmunt door goede regeltucht. De zusters leven er in strenge afzondering en armoede. Zij vereren een heilige die Godelef geheten wordt."

Nog steeds wordt de abdij Ten Putte vooral van mei tot september door bedevaarders en toeristen druk bezocht. De poel waarin Godelieve werd verdronken is nu een sierlijke put met miraculeus water. In de abdijskerk bevindt zich ook een devotiekapel. En verder verdienen zeker ook het Kraaikapelletje, de gevangenis, het hemd zonder naad en het museum de aandacht van de bezoekers. Elk jaar trekt op de eerste zondag na 5 juli de Sint-Godelieveprocessie door de straten van Gistel.

Wie Gistel bezoekt, brengt best ook een bezoek aan de Onze-Lieve-Vrouwkerk waar Godelieve begraven werd. In de kerk worden relieken van haar bewaard. Aan haar praalgraf in de kerk bevindt zich een waterput met de bron die volgens de legende bij haar graf ontsprong. Er hangen zeven mirakelschilderijen uit de 18e eeuw. Rond de kerk staan een aantal kapelletjes met taferelen uit Godelieves leven. Tot op heden zijn er een zeventigtal wonderen bekend die aan haar worden toegeschreven. Godelieve wordt blijkbaar niet alleen bij oog- en keelkwalen aangeroepen maar ook bij echtelijke problemen en vooral als beschermster tegen kwade schoonmoeders. André Demedts schrijft in een gedicht over haar dat wie haar aanroept, nog altijd wordt verhoord.

Mia Voordeckers

Literatuur:

Vlaanderen nr. 200, mei-juni 1984

Sinte-Godelieve 1070-1970. Catalogus van de tentoonstelling die plaatsvond te Gistel van 1 tot 26 augustus 1970, met bijdragen van M. Madou.

Dank ook aan de heemkundige kring van Gistel voor de ter beschikking gestelde documentatie.

HET NEDERLANDS GENOOTSCHAP VAN SINT-JAKOB

Ooit was het Nederlands genootschap van Sint-Jakob het kleine zusje van het Vlaamse. Onze vereniging speelde een actieve rol in het oprichten ervan en twee jaar lang was De Pelgrim ook hun tijdschrift. De jongedame ging echter vlug haar eigen weg. Het Nederlands genootschap, dat net de viering van zijn twintigjarig bestaan achter de rug heeft, telt thans meer dan 7000 leden. De vereniging heeft regionale ankerpunten maar opereert tegelijk als een goed gestructureerde kmo. Ik zit gezellig aan tafel met Bram van der Wees, coördinator van de Ledenservice, in het Huis van Sint-Jakob, aan de Lange Nieuwstraat in hartje Utrecht.

EEN HUIS IS EEN THUIS

Terwijl de stad volop in vakantiestemming is, blijft het in het huis behoorlijk druk. Het Nederlands genootschap beschikt nu reeds enkele jaren over deze vaste stek op het gelijkvloers van een zeventiende eeuws pand. De oprichting van het huis heeft aan de werking van de vereniging meer samenhang gegeven. Het is viermaal per week open. Men kan er zich aanmelden als lid, informatie opzoeken, de bibliotheek raadplegen en een boek of een gids aankopen. Buiten de openingsuren werkt de commissie Ledenservice er aan de ledenadministratie en beantwoordt ze de post. Verder wordt het huis ook gebruikt als vergaderruimte voor de verschillende werkgroepen en het bestuur.

Huis van Sint-Jakob te Utrecht

In een vorig leven was Bram zaakvoerder. Een tocht naar Santiago betekende voor hem het begin van iets nieuws en thans is hij nagenoeg voltijds met de vereniging bezig. Zijn blik op het reilen en zeilen van de vereniging is zakelijk (een vorig leven draagt men altijd met zich mee!) maar tegelijk heeft hij voldoende oog voor nieuwe mogelijkheden die zich kunnen aandienen.

WERKGROEPEN EN REGIO'S

Nieuwe mogelijkheden zijn er altijd, tenminste voor wie goed toekijkt. Neem bijvoorbeeld het internet. Nu dit medium overal is doorgedrongen, wordt

Bij de burenen

in de ICT-werkgroep volop gewerkt aan een nieuwe website. De bedoeling is dat ook de regio's voor hun communicatie en hun archivering gebruik kunnen maken van de diensten die in de nieuwe site worden aangeboden. Daarnaast zijn er binnen het genootschap nog vier andere werkgroepen actief: spiritualiteit, herbergen/hospitaleros, pelgrimswegen en cultuur en geschiedenis. Tenslotte is er ook nog het koor 'El Orfeón Xacobeo', dat vooral tijdens de landelijke bijeenkomsten, die net als bij ons tweemaal per jaar worden gehouden, van zich laat horen.

Wat spiritualiteit betreft liggen de zaken in Nederland wat ingewikkelder dan in Vlaanderen. De secularisatie is er verder doorgedrongen. Bovendien telt de vereniging naast katholieken ook protestanten. De vraag hoe het genootschap best omgaat met de spirituele aspecten van het pelgrimeren levert af en toe een pittige discussie op. Toch vindt men het de moeite waard om aan spiritualiteit gepaste aandacht te schenken. Zo wordt in het najaar een dag rond dit thema gepland, waarbij zowel tijd wordt uitgetrokken voor de beleving als voor reflectie.

Net zoals bij ons is ook in het Nederlands genootschap een groep hospitaleros actief. Deze zijn werkzaam in Santiago en in Roncesvalles. In Roncesvalles wordt gewerkt volgens dezelfde formule als in Los Arcos. De leiding van de refugio is in handen van de abdij en de hospitaleros werken onder leiding van de abdijsamenleving. Deze werkwijze biedt weinig ruimte voor het leggen van eigen accenten. Dat zou wel anders kunnen, indien het genootschap ergens langs de camino een huis of herberg in eigendom zou verwerven. Aan deze stap zijn aanzienlijke financiële implicaties verbonden. Bovendien zou de nieuwe refugio ook goed verankerd moeten zijn in de plaatselijke omgeving. Aan kandidaat-hospitaleros is er in ieder geval voorlopig geen gebrek. Er wordt gewerkt in équipes van twee tot, in het hoogseizoen, maximaal vier vrijwilligers.

Een thema dat in vele Compostelaverenigingen ter discussie staat, is de vraag of het zinvol is om in eigen land aanlooproutes te ontwikkelen en vooral de vraag hoe deze routes afgebakend moeten worden. Daarbij moeten altijd keuzes gemaakt worden en dat is niet zo evident, vooral in die gevallen waar lokale voorkeuren moeten wijken voor hogere belangen. In Nederland heeft men op dit vlak al heel wat ervaring. In het begin van de negentiger jaren ontwikkelden zowel Limburg als Friesland een eigen Jakobspad. Beide zijn intussen vaste waarden geworden. Daarnaast heeft de ANWB samen met de stichting LAW (Langeafstandswandelwegen) het Pelgrimspad bewegwijzerd dat loopt van Amsterdam, over 's Hertogenbosch naar Visé. Onlangs heeft ook de regio Noord-Holland een aanlooproute uitgewerkt en elders zijn ook plannen in die richting. Moet het bestuur van het genootschap hier niet regulerend optreden? Dat zou wenselijk zijn, meent Bram. Maar anderzijds: als een groep leden een initiatief neemt om een mooie aanlooproute uit te wer-

ken, wat is daar verkeerd mee? Er is trouwens nog een grote afstand tussen het identificeren en beschrijven van een route en het daadwerkelijk markeren: dat laatste is in onze overgereguleerde landen geen sinecure.

Dat het Nederlands genootschap overal in Nederland zo sterk is ingeplant is vooral het resultaat van de regiowerking. Het idee om lokale kernen op te zetten is zo oud als het genoot-

Refugio in Roncesvalles

schap zelf. Er zijn nu in totaal 16 regio's actief. De werking is niet overal even intens maar over het algemeen blijkt dit toch de juiste benadering wil men als landelijke vereniging ook voeling houden met wat er ter plaatse leeft. Overigens is ook de regiowerking de voorbije twintig jaar sterk geëvolueerd. De huiskamerbijeenkomsten van destijds zijn bijna overal vervangen door goed georganiseerde activiteiten waar vaak meer dan honderd leden op afkomen. De regioverantwoordelijken vergaderen eenmaal per jaar samen met het bestuur. In de praktijk doet deze club dienst als een parlement. Het bestuur kan er zijn beleid toelichten en nieuwe ideeën aftoetsen.

DE JAKOBSSTAF

Het belangrijkste communicatiekanaal naar de leden toe blijft uiteraard de *Jakobsstaf*. Het tijdschrift werd opgericht in 1989 en heeft ongeveer dezelfde opzet als onze *Pelgrim*, met hier en daar een verschil in accent. Bram, die met het uitgeversvak zeer goed vertrouwd is, vindt dat de *Jakobsstaf* het goed doet, hoewel het tijdschrift, journalistiek bekeken, beslist nog kan groeien. Mensen lezen vandaag nu eenmaal anders dan vroeger en gaan ook anders met beelden om. Deze vaststelling is ook voor onze redactie een aandachtspunt. Hoewel de leden van onze twee genootschappen gehecht zijn aan hun eigen blad, acht Bram het wel mogelijk dat onze redacties per jaar één of twee artikels zouden uitwisselen.

Ondertussen rinkelt opnieuw de telefoon. De plannen zijn rond om in de pelgrimshoeve Kafarnaüm in het Noord-Brabantse Vessem een nieuw informatiecentrum op te richten. De administratie en de zetel van de vereniging blijven in het Huis van Sint-Jakob te Utrecht maar leden en kandidaat-leden kunnen nu ook in Vessem terecht. Bram heeft een oproep gedaan voor nieuwe medewerkers en die melden zich nu volop aan. Die pelgrimshoeve is een verhaal op zich. Het centrum werd opgericht door de Broeders van O.L.Vrouw van Lourdes van Dongen. De broeders hadden destijds een

Bij de burenen

vestiging in Astorga en maakten op die wijze kennis met de pelgrimage naar Compostela. Terug in Nederland, begon broeder Fons van der Laan met een eigen initiatief en richtte de pelgrimshoeve in als een bezinnings- en ontmoetingscentrum. Dat Vesseem langs het Pelgrimspad ligt is aardig meegenomen.

INTERNATIONAAL

Ik pols Bram nog even naar zijn ideeën over internationale samenwerking. De manager in hem komt opnieuw naar boven. Samenwerking moet een doel hebben, anders houdt ze niet lang stand. Pelgrimeren heeft ongetwijfeld een internationale dimensie, maar de hefbomen waarmee de Santiagoverenigingen een beleid kunnen ontwikkelen, zijn hoofdzakelijk nationaal. Behalve in het uitwisselen van ervaringen zijn er dus weinig mogelijkheden om constructief te gaan samenwerken. Genootschappen die, zoals het Nederlandse en het Vlaamse, tot dezelfde taalgroep behoren, hebben meer mogelijkheden. Zij kunnen samenwerken bij de promotie van elkaars publicaties of onderdelen van hun website met elkaar delen.

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Na twintig jaar werking blijft het Nederlands genootschap jaarlijks aangroeien met zes à zevenhonderd leden. Slechts tien procent van de leden zegt af na het eerste jaar en van de eerste duizend leden zijn er thans nog 250 bij de vereniging aangesloten.

De vraag is uiteraard hoe het verder moet. Zal de vereniging niet ten onder gaan aan haar eigen succes? Bram is er gerust in. Hij ziet zelfs ruimte voor een verdere groei tot tienduizend leden. Er zijn uiteraard altijd leden die het betreuren dat de vereniging niet meer zo klein is als vroeger. Hetzelfde doet zich ook voor langs de Camino. Wie twintig jaar geleden de pelgrimstocht heeft gemaakt en daar uitstekende herinneringen aan heeft bewaard, moet ook even slikken bij de stromen pelgrims van vandaag. Toch wil het Genootschap deze vragen niet uit de weg gaan. De regionale werking kan dit probleem voor een groot gedeelte opvangen. Anderzijds biedt de verdere groei ook nieuwe mogelijkheden. Een vereniging van tienduizend leden vertegenwoordigt een grote kracht en de meest uitdagende vraag is wellicht wat je met die kracht gaat aanvangen.

Dirk Aerts

TOON DE MEESTER NEEMT AFSCHEID VAN HET BESTUUR

Toon De Meester staat reeds in het derde nummer van ons tijdschrift als Santiagopelgrim vermeld. Sindsdien is Sint-Jakob hem blijven boeien. Hij trad toe tot de Raad van Bestuur in 2001 en nam gedurende vele jaren de verkoopdienst voor zijn rekening. Hij was hospitalero in Los Arcos en daarna op verschillende wegen naar Compostela. Dit jaar is hij teruggetreden en werd hij uitgewuifd als raadslid op de Algemene Vergadering van 10 februari in Tongerlo.

EEN BETERE TOCHT

Het Genootschap staat sinds kort 'voor een betere tocht'. Volgens Toon is dat een logische keuze. Eén van de indringendste ervaringen die een pelgrim kan opdoen langs de Camino is namelijk een intens gevoel van de kleinheid onder die enorme hemelkoepel boven het vlakke landschap. Het was een ervaring die Toon overkwam langs het traject tussen Frómista en Villalcázar de Sirga. Het bewustzijn dat zo'n klein wezen al die grootheid in zich kan opnemen is moeilijk onder woorden te brengen. Men hoort vaak spreken over de eentonigheid en de eenzaamheid van het kleine noordelijke stukje van de Spaanse Meseta wegens de vlakheid van dit landschap. Dan moet je eens de arm voor je uitstrekken, want tussen duim en wijsvinger meet je de horizon: velden, bomen, huizen, kerken maar ook al wat menselijke zichtbare arbeid is. Opeens geraak je vervuld van de onmeetbaarheid van de hemelkoepel. Die ervaring van tegelijkertijd de kleinheid en de grootheid van jezelf, dat dit heel-al in jou kan komen en weer naar anderen kan uitgedragen worden is uniek. De kans geven om deze ervaring te mogen meemaken is het uiteindelijke doel van ons genootschap: tevreden of vredemensen worden.

(R) Toon De Meester met (L) zijn opvolger in de verkoopdienst Frans Daems

EERSTE ERVARINGEN

Toen Toon in 1985 met Leon Vandermeulen een fietsavontuur begon naar Compostela was dat geen toeval. Zijn oudste broer heet Jaak. In Bree leerde hij naast Leon ook Jaak Geusens kennen (hospitalero in Hospital de Órbigo)

Bij benadering

en later ook Jaak Gabriels (beiden toen nog jonge spuiters) en later nog te veel andere Jaken om nog toeval te kunnen zijn. De beslissing werd genomen in 1984, het jaar vóór de grote Europalia-tentoonstelling in Gent gewijd aan 1000 jaar pelgrimstocht naar Santiago. Ze kozen voor een route doorheen de Champagne langs de Maas. Daarna ging hun tocht langs Saint-Jean-Pied-de-Port, Pamplona, Logroño, Burgos en León. Onderweg leerden ze bescheiden te worden in het maken en het realiseren van plannen. Bij het Vlaams genootschap bestelden ze een boekje met linnen kaft. Daarin konden ze hun ervaringen noteren. Het adres vonden ze per toeval, zoals zo vaak in het leven. Wisten zij veel van dat soort dingen. Nu is het Genootschap onmisbaar geworden bij de voorbereiding voor iedereen die op pelgrimstocht wil gaan, zowel voor praktische informatie als voor de inhoudelijk-spirituele aspecten. De eerste tocht eindigde in Bourges.

Maar toen begon een nieuw verhaal. Op een familiebijeenkomst op Nieuwjaar 1990 vertelden Toon en zijn schoonbroer Guido Camelbeke dat ze te voet naar Compostela wilden gaan. Er was nogal wat commotie rond die mededeling: de broers hadden ook wel graag eens de schreve overgetrokken om te genieten van alle goeds van la douce France, met Picon en de meisjes. Vive la France! Vive la liberté! Zes jaar lang trokken ze er met de auto op uit om in Frankrijk op verkenning te gaan: de Noord-Franse kathedralen, de Rue-Saint-Jacques en de Tour-Saint-Jacques in Parijs en vele romaanse kloosters en abdijen. In 1996 gingen ze eindelijk op stap. Het verslag van die tocht verscheen in nr. 88 van *De Pelgrim*.

Het jaar daarna trok Toon samen met zijn goede vriend Remy Domen opnieuw op stap. Het werd een heel persoonlijke tocht. En na die ervaring leerde hij ook het Genootschap van naderbij kennen en wilde hij de pelgrims als hospitalero ten dienste staan.

IN HET BESTUUR

Toon trad tot het bestuur toe in 2001. Op dat ogenblik was de samenstelling ervan sinds de oprichting van het Genootschap al flink geëvolueerd (1). Jaak Baret, Fernand Dendooven en Dirk Aerts waren nog actief, maar intussen hadden Roland Van Vaerenberg, Jan Verhaverbeke, Etienne Van Wonterghem, Yvonne Roelof en Staf De Laet de gelederen al versterkt. Het aantal leden bleef immers voortdurend stijgen waardoor zowel de administratieve als de organisatorische taken toenamen. Toon werd bij zijn aantreden bijna onmiddellijk belast met de verkoopdienst. Hij leerde de knepen van het vak bij Jaak Baret die in zijn eentje deze dienst had gerund sinds het begin van het Genootschap. Toon nam veel over van Jaak maar wilde van bij

het begin toch andere accenten leggen. Vooreerst op organisatorisch vlak. Hij introduceerde de computer en verdiepte zich in het elektronisch rekenblad en de relationele databank. Ondertussen was ook onze website klaar en Toon begreep onmiddellijk welke nieuwe mogelijkheden dit inhield voor een betere dienstverlening. De documentatie over de verkoopdienst werd online toegankelijk en later werd het ook mogelijk om elektronisch te bestellen.

Voor velen is de verkoopdienst ook een manier om voor de eerste keer kennis te maken met het Genootschap. Daarom vatte Toon zijn taak ruim op. In zijn ogen gingen verkoop en documentatie samen. Hij hielp kandidaat-pelgrims aan de meest recente informatie. Dat was mogelijk mede omdat hij goede contacten onderhield met andere genootschappen en met uitgevers van reisguides.

Toon is er zich goed van bewust dat de dienstverlening in onze vereniging verder moet blijven evolueren. Door de overplaatsing van ons secretariaat naar Mechelen zal het werk heel wat gericht en vooral in samenhang kunnen gebeuren. Uiteraard zal het internet een steeds grotere rol gaan spelen in onze relatie naar ons publiek. Ook op dit vlak zullen we in de toekomst bijkomende inspanningen moeten doen.

DE TOEKOMST

Met de recente hervorming van de statuten werd de basis gelegd voor een nieuwe structuur voor onze vereniging. We evolueren naar een beperkt dagelijks bestuur dat de vereniging leidt, in goede verstandhouding met de werkgroepen en de algemene vergadering. Achter dit bruisende verenigingsleven staat onze huidige voorzitter Hugo Morael die er na zijn aantreden in slaagde om zowel bij de bestuursleden als bij de leden een vernieuwd enthousiasme op te wekken. Daarnaast zijn er de oud-bestuursleden die bereid zijn om hun ervaring en hun enthousiasme door te geven aan de volgende generatie. Toon: "Dank aan alle bestuursleden: aan Jaak Baret en Jaak Fouquaert, aan Etienne en Nelly Van Wonterghem en Rik Vertongen. Danke Paul De Vlam voor de vele ad rem tussenkomsten, Toon en Mia Cornelis voor jullie werk bij de administratie van de bijeenkomsten, het

Bij benadering

verzenden van alle correspondentie, het schrijven van de vele duizenden geloofsbrieven, danke Mark en Roos Patrouille voor jullie werk, danke Yvonne voor je hulp bij de vergaderingen, danke vooral ook Staf De Laet voor je enthousiasme, je eerlijke inzet, de verzorging van de misvieringen en de delicate taak van het verslag van de vergaderingen, je zeer gewaardeerde zin voor organisatie van de bijeenkomsten en de onvergetelijke reis naar Vézelay. Tot slot gaat mijn dank vooral naar iedereen die zich vrijwillig inzet in de verschillende werkgroepen. Ik heb er het volste vertrouwen in dat de nieuwe generatie nu al klaar staat om de fakkel over te nemen. Lang leve het Genootschap !"

Dirk Aerts

(1) Voor een geschiedenis van het Genootschap, zie 'Twintig jaar Genootschap' in *De Pelgrim* nr. 80, p. 14 - 19 en nr. 81, p.32 - 35.

HET VERHAAL VAN JOHN

Een merkwaardig en waar gebeurd verhaal langsheen de camino

Onlangs was ik te gast bij een goede vriend pelgrim. Natuurlijk hadden we het over ons genootschap, over de pelgrimstochten en wat er zoal langs de camino gebeurt, toevallige of minder toevallige gebeurtenissen...

Toen het gesprek een beetje stil viel en we beiden over onze eigen belevenissen verder mijmerden, sprak mijn vriend terwijl hij het rood van zijn glas wijn liet flonkeren in de vlammen van de open haard: 'Stafke, ik ga u nog een verhaal vertellen dat ik tijdens mijn vorige tocht tussen Astorga en Santiago hoorde.'

En met wegdromende ogen begint hij aan zijn verhaal, dat weer helemaal levendig wordt. 'Een man die ik goed had leren kennen, ik ontmoette hem vroeger ook al langs de camino, maakte wonderlijke dingen mee onderweg. Om die man verder anoniem te laten zal ik hem John noemen,' zei mijn pelgrimsvriend.

'John,' zo gaat hij verder, is onderweg voor zijn zoveelste pelgrimstocht. Die

Pelgrims van vlees en bloed

dag is de lucht tussen Portomarín en Palas do Rei loodzwaar van de hitte. De weg stijgt, langzaam maar zeker, gedurende vele kilometers. Af en toe is er een beetje schaduw in de kleine bosjes langs het wandelpad. Het doel komt stilaan dichterbij en John verheugt zich al op een verfrissende douche en een bed om weer op krachten te komen. Langs de camino is het echter niet alle dagen feest, die dag ook niet: er wordt gewerkt aan de refugio van Gonzar, einddoel van de etappe en daarom moet John nog een stukje verder stappen tot Hospital Da Cruz. Elke pelgrim weet dat bijkomende niet geplande kilometers dubbel zo zwaar wegen en deze dus ook.

Op vorige tochten hield John hier ook al halt en hij hoopt dat dezelfde hospitalero van toen weer van dienst is. De eerste slaapzaal is al aardig vol en in de tweede slaapzaal liggen overal kleine dagrugzakjes op de bedden. 'Verdomme', denkt John hardop, 'Sint-Jacob, de auto-toeristen zijn weer onderweg.' Vermits er die dag geen hospitalero aanwezig is in onze refugio, kunnen de profiteurs weer duchtig hun gangen gaan. Op één bed ligt alleen maar een klein zakdoekje. John denkt in al zijn onschuld en zijn pelgrimsnaiviteit dat dit zakdoekje wel bij dat kleine rugzakje op het onderste bed zal horen. Vermoeid strekt hij zich uit op dat bovenbed en verzinkt weldra in een deugddoende slaap. 'Waarvan John droomt, dat vertelde hij er achteraf niet bij', zo zegt mijn vriend. 'De was die hij intussen ook gedaan had', gaat mijn vriend verder, 'hangt heerlijk te drogen in het voorzichtige briesje.'

Niet zo heel veel later wordt John brutaal uit zijn slaap gebruld door een aantal 'pelgrims' die zichzelf zeer stoer en dapper vinden. John probeert in het Duits, het Frans en het Engels, maar enige andere taal is aan deze dappere Spanjaarden niet besteed. Nog een beetje verdwaasd door het ruwe wakken maakt John uit hun lawaai op dat hij stante pede moet verdwijnen of er zouden ergere dingen gebeuren 'Het is niet te geloven', zegt mijn vriend 'dat zoiets langs de camino kan.' John is er compleet het hart van in. Hij is zo verbouwereerd dat hij uit zijn bed springt, zijn was bijeen pakt en zonder een woord, beschaamd om zoveel brutaliteit, vertrekt uit de refugio... De meute wolven kijkt ondertussen bloeddorstig toe en niemand van de andere pelgrims komt tussenbeiden. Beneden hebben ze het allemaal wel gehoord, want ze wijzen John erop dat er ook daar nog een beetje was van hem hangt. Een jonge vrouw, net iets moediger dan de anderen, geeft hem een hand, een stille boodschap van meevoelen, een straaltje zon in deze benarde momenten.

Wanneer John, nog een beetje verdwaasd van het gebeuren, buiten wat in de namiddagzon ronddraait spreekt een vrouwelijke medepelgrim hem aan met de vraag of hij ziek is? 'Mijn vriend heeft het mij al zo dikwijls gezegd dat toeval niet bestaat langs de camino en ook die keer lijkt dat weer te kloppen' gaat hij verder. John herkent de vrouw van de vorige dag. Samen met enkele

anderen hadden ze die avond in Barbadelo hun eten gedeeld. Hij vertelt wat er gebeurd is en zachtjes neemt ze hem bij de hand. In Ventas de Narón, één kilometer verder, is immers nog een refugio. Het doet John deugd dat hij eventjes niet alleen verder moet. John mijmert dat het een geluk is dat er nog jonge mensen zijn die kunnen luisteren en helpen, voor wie de camino niet alleen maar een prestatie is en die nog waarden kennen. Stilaan geraakt John weer een beetje verzoend met de Weg en met zichzelf. Bij aankomst in de refugio haalt het meisje zorgzaam zijn wasgoed uit zijn rugzak. Het is zo 'n gewoon gebaar, maar het raakt John tot in het diepste van zijn wezen. John bestelt in het dorp een grote pint om weer een beetje op zijn effen te komen en vermits pelgrims – zeker in de zomer – nooit alleen zijn, geraakt hij al vlug in gesprek met twee Nederlanders. De ene is priester, de andere diaken. Beiden komen ze uit het bisdom Den Bosch. Al twee maanden trekken ze samen langs de camino. Met deze mensen praten was pure genade, het is een zegen om al wat gebeurd is te relativieren.

'Maar het verhaal van John is nog niet af', vertelt mijn vriend verder. 'Wanneer John 's morgens aan het ontbijt zit, komen ook de lieden binnen die hem de vorige dag zo kleinerend en grof behandelden. De idee was de vorige avond al gegroeid tijdens zijn gesprek met de twee Nederlanders. Aan de ene had hij zijn schelp gegeven, aan de andere zijn bezinningsboekje: hij zou ermee stoppen. De binnenkomst van het groepje Spanjaarden roept alle negatieve gevoelens weer in alle hevigheid op. John krijgt een heel eigenaardig gevoel. Alhoewel hem heel wat onrecht werd aangedaan kan hij zo niet verder leven en naar Santiago stappen met zoveel wrok. John vertelt mij letterlijk – aldus mijn vriend – dat dit niet meer stappen met de 'Heer' zou zijn. John is dan naar de stoere jongens gestapt en wenst hen in het Nederlands en het Castiliaans vrede, *'la paz'* toe.

'Die stap was enorm moeilijk' vertelt John, 'maar op dat ogenblik komt er een ongelooflijke rust op me neer en ik voel me enorm opgelucht.' 'Die laatste dagen naar Santiago vindt John weer vrede met zichzelf, met de anderen en met God; zo besluit mijn vriend zijn verhaal.

We bleven samen vanuit onze zetel naar het houtvuur kijken en een hele tijd is het bijzonder stil tussen ons. 'Joeng', zeg ik 'ik weet niet of ik dat zou kunnen, zoals John dat gedaan heeft. Gij wel?' Het was inderdaad niet gemakkelijk, maar het deed zo'n deugd... Ik kan het weten, want ik ben den John... Toen werd het nog stiller tussen ons en beiden beseften we dat er langs de camino weer een klein wonder was gebeurd.

De vriend van John

Pelgrims van vlees en bloed

OP STAP NAAR EEN ANDER LEVEN

De Santiagotocht van Chrétien en Jan

In *De Pelgrim* werd reeds eerder aan Oikoten aandacht besteed. En terecht. Deze organisatie met zetel in het Vlaams-Brabantse Tildonk tracht immers reeds een kwarteeuw met alternatieve middelen probleemjongeren in het normale circuit terug te brengen. Met probleemjongeren worden bedoeld: jongeren uit gesloten instellingen die met de algemene naam 'Jongeren uit de Bijzondere Jeugdzorg' worden genoemd. De initiatiefnemers van Oikoten waren door die uitzichtloze situatie in die tehuizen erg geraakt en zochten naar een middel om hen andere perspectieven aan te bieden. De meeste van die jongeren kenden alleen maar instellingen, gedroegen zich onaangepast, hadden een lage scholingsgraad en sommigen hadden een crimineel verleden. Allemaal wegwijzers in de richting van verdere mislukkingen. Zo groeide het idee om hen voor een tijdje met onthemende projecten volledig uit dat milieu te verwijderen. En daarom gingen ze in 1982 de uitdaging aan om voor het eerst twee minderjarigen en een begeleider vanuit Vézelay naar Compostela te laten stappen. Uiteraard na goedkeuring vooraf door de jeugdrechter. De tocht was geïnspireerd door Vision Quest, werd in 1982 tot een goed einde gebracht en bleek achteraf een succes te zijn want de twee jeugdige deelnemers vonden nadien hun plaats in de samenleving. Dit geslaagde experiment werd herhaald. Daarna mochten anderen op dezelfde manier naar Compostela en kreeg Sint-Jakob een vaste plaats in het programma. Tot op heden zijn ca. 300 jongeren, meisjes en jongens, via Oikoten met begeleiding op stap gegaan.

Als de tocht slaagt, zijn die jongeren vrij. Uiteraard kan niet elke jongere er zomaar gebruik van maken. Er zijn voorwaarden gesteld om aan de tocht te mogen deelnemen. De kandidaten moeten minstens 16,5 jaar zijn en een eigenhandig geschreven en gemotiveerde aanvraag bij de jeugdrechter indienen die goedkeurt of weigert.

In 1987 kwam er een ambitieuze conventie tussen Oikoten en het Vlaamse ministerie voor Gezin en Welzijnszorg. De opzet was om de idee van alternatieve aanpak in allerlei nieuwe projecten gestalte te geven. Sinds 1992 zijn ook voettochten naar andere bestemmingen in Oost- en West-Europa opgenomen.

GRIRO

In Mol woont een idealist, Chrétien Dexters heet hij, de Chreet *pour les*

Pelgrims van vlees en bloed

amis. Hij is leraar automechanica in de beroepsafdeling van het KTA. Toen hij met zijn echtgenote, Marina, vanuit Saint Jean Pied-de-Port naar Compostela gestapt was, kreeg hij goesting om dat nog eens te doen maar dan met jongeren uit een gesloten instelling. Hij weet immers hoe hij met hellebrokken moet omgaan. Zijn discipelen die hij aan auto's leert sleutelen zijn immers ook niet allemaal doetjes.

Door een advertentie in De Tijd maakte hij kennis met Oikoten. Hij bood zich aan. Er volgden twee interviews en de Chreet werd voor een tocht van vier maanden geselecteerd. Hij had op school speciaal zes maanden verlof gekregen wat een flinke deuk in zijn maandelijks inkomen betekende maar hij zou twee jongens naar Compostela begeleiden. Eentje uit de gesloten instelling van Ruiselede en een tweede uit De Sleutel. Vooraf waren er kennismakingsdagen voor het trio en dat verliep niet altijd naar wens. De avond voor het vertrek was er het afscheid. De jongens ondertekenden hun goede voornemens om de tocht volgens de geldende voorschriften te volbrengen. Ze kregen applaus, er volgde nog een receptie en dan allen onder de dekens. Maar... die avond als iedereen sliep was als een godsgeschenk dat diende om de buitenwereld te leren kennen en daar hoorde bij: de bloemetjes buitenzetten. De politie moest erbij gehaald worden om al die bloemetjes en de twee kermisvierders terug binnen te halen. Dus... geen Compostelatocht ook niet voor de Chreet die naar huis

mocht. Er werd vlug een nieuwe jongere gevonden, Jan heette hij. Jan doopte de tocht *Griro* omdat hijzelf een rosse is en Chreet een grijze. Griro betekent dan ook gewoon de grijze plus de rosse.

Pelgrims van vlees en bloed

EN DAN INPAKKEN EN WEGWEZEN

De wieg van Jan stond op de verkeerde plaats. Hij kwam als kind in een marginaal gezin op de wereld en vervolgens, zoals te verwachten, in diverse instellingen terecht. Hij kon wel lezen maar nauwelijks schrijven. Hij was vast van plan zijn leven een andere wending te geven. Chreet wist dat de tocht ondanks Jans goede voornemens geen pleziertje zou worden.

Hij werkte vooraf een strikt stapschema uit met 42 km als langste afstand. Leerde met veel geduld Jan met een kompas omgaan en kaartlezen. Op 20 april 2004, na slechts vijf dagen voorbereiding, begon elkeen met 22 kg 'berugzakt', aan een tocht vanuit Saint-Amand-Montrond, naar Porto deze keer. In elke rugzak zat een tentje, kleding, toiletgerief en persoonlijke spullen. Gsm, mp3-speler, transistor mochten er niet bij. Jan had in de gesloten instellingen een totaal verkeerd beeld van het leven daarbuiten opgedaan. Kon niet met geld omgaan. Was moe na 5 km wegens gebrek aan training. Had geen belangstelling voor cultuur, wel voor natuur. Onderweg vertelde hij Chreet honderduit over zijn familie, over de tragische dood van zijn moeder, over al de problemen waarmee hij reeds moest afrekenen. De achterban hield met de stappers contact en kwam na drie weken op bezoek. Eén van de bezoekers bracht zijn hond, een Duitse scheper, mee. Dierenvriend Jan werd er onmiddellijk beste maatjes mee. Chreet heeft in zijn documentatie een foto waarop Jan zijn arm om de hond geslagen heeft. De achterban stapte drie dagen mee maar de derde dag moest de hond het opgeven. De kussentjes van zijn poten waren door het vele lopen gekwetst. Na 40 dagen kwamen beiden in Saint-Jean-Pied-de-Port aan. Daar sliepen ze in een refugio.

In een refugio was Jan in zijn element. Jan was een joviaal type, sprak een mondje Engels, sloot onmiddellijk met anderen vriendschap die hij zijn 'maten' noemde. Enkele dagen werd de camino francés gevolgd maar Chreet verkoos daarna de camino del norte. Daar waren geen toeristische attracties, weinig pelgrims en toeristen wat voor een tocht met iemand zoals Jan wel heilzamer was. Een voordeel van de refugios: ze kregen er soms gratis kost en inwoning.

UPS AND DOWNS

De relatie tussen Chreet en Jan was een haat-liefderelatie. Jan gaf Chreet veel vriendschap maar was voor hem ook een bron van veel ergernis. Er waren hoogoplopende discussies over de chaos die Jan om zich heen schiep, over zijn gebrek aan hygiëne, over het niet nakomen van afspraken. Chreet die een mondje Spaans spreekt, hield het kasboek en het dagboek bij en Jan mocht er als hij zin had ook iets in schrijven. Chreet stapte met twee stokken. De vierde dag was Jan zijn stok kwijt. Nu, een andere stok is vlug gevonden maar door Jan weer even vlug kwijtgespeeld. Met geld kon

hij niet omgaan. Hij kreeg elke dag € 3,12 zakgeld. Per dag beschikten ze elk over € 11,87 om te overleven. Dit geld diende dan ook voor de inkopen die ze samen in een supermarkt deden en Chreet bleef binnen dat budget. Ze moesten immers hun eigen potje koken waarvoor Chreet een klein gasbrandertje had meegebracht en waarop hij telkens een smakelijk low budget eenpansgerecht wist te bereiden. Maar haast bij elk bezoek aan een supermarkt kocht Jan een prulletje waar hij uiteraard niets kon mee doen en dan volgde er opnieuw een discussie. Vermits hij rookte, ging al veel van zijn zakgeld naar sigaretten .

In het begin van de tocht volgde Jan Chreet als een klein hondje maar stilaan voelde hij zich meer en meer zelfverzekerd. Zo zelfverzekerd dat hij twee dagen verdween. Chreet, die toch verantwoordelijkheid droeg, ging op zoek naar hem, reed daarvoor zelfs uren met een taxi rond. Toen hij op het punt stond om Jan als vermist te melden, daagde de verloren zoon op. Hij had feest gevierd zonder geld uit te geven. Door de sympathieke rosse met de rugzak te spelen was hij de held van de avond, had op de schobberdebonk gelopen en had de nodige natjes en droogjes gekregen.

Gedurende de laatste drie weken kwam er geen bezoek meer. Ze stapten vrijwel afzonderlijk en troffen elkaar 's avonds op de afgesproken plaats. Zo geraakten ze in Porto waar ze twee nachten in een hotel sliepen. De terugreis was per trein via Burgos, Bayonne, Parijs en zo naar Brussel. Er wordt bij Oikoten met opzet voor gekozen om hen met de trein te laten terugkeren omdat zulke terugreis langer duurt en het einde van de tocht er dan niet te snel aankomt.

EN DAARNA...

Sommige jongeren vinden na zulke tocht hun weg in het normale circuit en stichten een gezin. Over Jan kan dat niet gezegd worden. De tocht heeft hem goedgegaan maar was niet dé remedie. Hij herviel, kwam er dan weer even bovenop, kwam in aanmerking voor begeleid zelfstandig wonen, geraakte opnieuw in een instelling enz. Chreet onderhoudt nog steeds contact en is de beste vriend van Jan. Deze beschouwt hem trouwens als zijn tweede vader. En Chreet, die vond de tocht zwaar maar wil opnieuw voor Oikoten met één of twee jongeren op stap.

Mia Voordeckers

25-JULI VIERING IN SINT-JACOBSKAPELLE

Sint-Jacob heeft zijnen name gegeven aan een der liefelijkste, christelijkste, en bijgevolg der gelukkigste prochietjens van geheel ons bisdom, 'k wil spreken van Sint Jacobs Capelle Ter Boone, of kortweg Sint-Jacobs in Veurnambacht. Het kerksken ligt vlak in de weiden, een sterke halve ure gaans van Dixmude, en in het schilderachtigste en bekoorlijkste oord dat men vinden kan.

Guido Gezelle, 1868

Woensdag 25 juli 2007 waren een 200-tal leden van ons genootschap in de Diksmuidse deelgemeente Sint-Jacobskapelle, om er samen met de plaatselijke gemeenschap het patroonsfeest van Sint-Jakob te vieren. Na een stemmige viering in het aan onze heilige toegewijde parochiekerkje, werd er een kunstwerk onthuld van Eddy Maelfait, waarna er nog een barbecue was voor de liefhebbers. Kortom, een patroonsfeest om u tegen te zeggen.

Voorbij

1. HISTORIEK

Gelukkige volkeren hebben geen geschiedenis en dat lijkt misschien ook wel ten dele te kloppen voor Sint-Jacobs-Kapelle. Het dorpje dankt zijn naam aan een kapel ter ere van Sint-Jacobus, die hier in 1247 verheven werd tot parochiekerk, dus dit jaar precies 760 jaar geleden. In 1650 werden het dorp en de kerk in brand gestoken door Franse troepen, terwijl het in 1915 de Duitsers waren die het dorpje en de kerk platbombardeerden, vermits het net achter de IJzer lag, in de frontlinie van de eerste wereldoorlog. De IJzertoren ligt trouwens op slechts enkele kilometers van het dorpje.

De bakstenen parochiekerk werd in 1925 heropgebouwd naar een ontwerp van architect Camille Van Elslande, die zich liet inspireren door het uitzicht van het kerkje voor de oorlog.

In 1974 werden het kerkje en de omgeving als landschap geklasseerd. Anno 2007 is Sint-Jacobskapelle nog steeds een landelijke oase van rust en groen. Veel trouwende paartjes komen hier in het huwelijksbootje stappen en ook voor doopvieringen wordt de kerk regelmatig gebruikt.

Sint-Jacobskapelle vormde van 1970 tot 1976 de fusiegemeente Driekapellen, samen met Oudekapelle en Nieuwekapelle. In 1977 ging deze fusie op in de grotere stad Diksmuide. Opmerkelijk is dat het aantal inwoners in de loop der jaren fel gedaald is. In 1934 waren er nog 204 inwoners, in 1991 nog 105, dus bijna een halvering op een halve eeuw tijd.

2. JACOBUS IN EN ROND DE PAROCHIEKERK

De parochiekerk in dit polderdorpje is vanzelfsprekend gewijd aan Jacobus de Meerdere. Sint-Jacobskapelle is de enige plaats in Vlaanderen die de naam van Jacobus draagt. Vooraan in het koor van de parochiekerk prijkt een fraai glasraam, ontworpen door de Gentse professor De Craemer en uitgevoerd door de Brugse glazenier Camille Annys (1885-1955). Dit glasraam werd geplaatst in 1949-1950 op initiatief van pastoor Maurits Declerck (1891-1966). Centraal prijkt Sint-Jacobus met als attributen een pelgrimsstaf met kalebas en een zwaard. Hij heeft een bebaard gezicht en draagt een breedgerande hoed met pelgrimsschelp erop.

Sint-Jacobus is op het glasraam omringd met een aantal wapenschilden van gemeenten en personen die een belangrijke rol hebben gespeeld in de 750-jarige geschiedenis van de parochie. Bovenaan prijkt het wapenschild van Sint-Jacobskapelle, maar het is in feite het wapen van Lissewege, vermits het dorpje zelf vroeger geen eigen wapenschild had. Verder zijn er de wapens van Terwaan, Ieper, Gent en Brugge, de vier bisdommen waartoe de parochie in de loop der eeuwen behoorde. Het Brugse Sint-Donaaskapittel was de tiendheer in het dorpje, vandaar dat dit wapen er ook bij is. En Esen was de moederparochie van Sint-Jacobskapelle in 1247, terwijl de familie De Visch lokale weldoeners waren. Zo zou volgens de overlevering in 1420 rid-

der Jacob De Visch van Nieuwkapelle de bestaande kleine Sint-Jacobskapel hebben laten vergroten tot een grotere parochiekerk.

Vooraan rechts staat er nog een eerder klassiek houten beeld van Jacobus als apostel-pelgrim. Hij is blootshoofds afgebeeld met in zijn linkerhand een boek en in zijn rechterhand een pelgrimsstaf met kalebas. Op zijn schoudermantel zijn twee witte schelpen bevestigd. Opmerkelijk is dat aan zijn voeten enkele witte schelpjes liggen, souvenirs van lokale Santiagopelgrims.

3. EEN PLECHTIGE VIERING OP 25 JULI

Woensdag 25 juli was een memorabele dag voor het plaatsje aan de IJzer. Nog maar pas bekomen van de zondvloed die enkele dagen tevoren grote delen van de Westhoek en de IJzervlakte natte voeten bezorgde, werd het pittoreske polderdorpje opnieuw overspoeld, deze keer door een horde van meer dan 200 pelgrims en sympathisanten. Alles was hermetisch afgesloten voor het autoverkeer. De leden van het genootschap konden hun wagen achterlaten aan de IJzertoren en dan met het toeristisch treintje door de weiden naar het dorpje komen. Het gebeuren was voorbereid door een werkgroep onder leiding van Marc De Blicq, waarbij onze bestuursleden Etienne van Wonterghem en Yvonne Roelof de inbreng van het genootschap vertegenwoordigden.

Om 10.30 uur was er een eucharistieviering, voorgegaan door Raf David. De muziek werd verzorgd door Eric Defoort en broeder Roger, die op zijn mondharmonica regelmatig de gevoelige snaar wist te raken. Het kerkje was veel te klein om alle gelovigen te ontvangen. Na de eucharistieviering werd het beeld van *De Pelgrim* plechtig onthuld. De eer was aan de West-Vlaamse gouverneur Paul Breyne, die ook peter was van het ganse project. Daarna volgden nog enkele toespraken, onder meer van de voorzitter van de werkgroep en van onze eigen voorzitter Hugo Morael. Een kleine receptie zorgde ervoor dat we onze verkleumde ledematen al wat konden opwarmen en diende tevens als aperitief voor de barbecue. De receptie werd verzorgd vanuit het enige café van het dorp, dat gelukkig langs de kerk lag en luisterde naar de welluidende naam *De gevallen engel*. Je kon hier ook T-shirts en poloshirts van *Gosantiago* kopen, maar na een half uur was mijn maat (XXL) jammer genoeg reeds uitverkocht!

In een buiten het dorp gelegen boerderij werd een heerlijke maaltijd klaargestoomd, waarvoor meer nodig was dan de spreekwoordelijke vijf broden en twee vissen. Het duurde dan ook nogal lang voordat iedereen bediend was, maar het was wel lekker! Jammer genoeg moesten sommigen rechtstaande eten, maar ik troostte me met de gedachte dat het er langs de camino ook niet elke dag zo luxueus aan toegaat.

Als afsluiter van de barbecue werd in de schuur van de hoeve een replica-

schaalmodel van het pelgrimsbeeld per opbod verkocht door notaris Delahaye uit Diksmuide, tevens lid van ons genootschap. Alhoewel Jacques Foucquart zijn best deed om het beeldje voor het genootschap op de kop te tikken, ging het kleinnood naar de heer en mevrouw Lauwers uit Buggenhout, die met enkele euro's minder maar met een prachtig beeldje naar huis trokken.

4. EEN BEELD VAN DE PELGRIM DOOR EDDY MAELFAIT

Het stemmige dorpspleintje van Sint-Jacobskapelle is nu alweer een toeristische attractie rijker. Naast de houten wegwijzers naar Brugge en Diksmuide, respectievelijk Jeruzalem, Rome en Santiago staat er nu ook een meer dan levensgroot bronzen beeld van "De Pelgrim". Op de camino en in Frankrijk zijn er de afgelopen 25 jaren talrijke pelgrimsbeelden geplaatst, die misschien wel het duurzaamste symbool zijn van de heropleving van de Santiagobedevaart gedurende de laatste decennia.

Eddy Maelfait (wij hopen dat het gezegde 'nomen est omen' voor hem niet opgaat, want dat zou betekenen dat zijn pelgrimsbeeld 'slecht gemaakt' zou zijn...) heeft een meer dan levensgroot pelgrimsbeeld uit brons vervaardigd.

Het is geen klassiek, gegoten beeld, maar wel samengesteld uit metalen platen, die verknijpt en aan elkaar gelast zijn tot een beeld met de vorm van een menselijke figuur.

Wij herkennen de pelgrim, die met zware en standvastige tred naar het zuiden marcheert, richting Compostela. Hij heeft een naamloos gezicht en is gekleed in de typische lange mantel met extra schouderstuk en breedgerande hoed, zodat hij beschermd is tegen de striemende Belgische regen. Met zijn linkerhand houdt hij zijn pelgrimsstaf met kalebas voor zich uit, zijn voeten staan in een marcherende beweging. Op zijn borst hangt een pelgrimsschelp en aan zijn rechterzij hangt een zak voor proviand. Wij hopen dat dit beeld, net als het citaat van Guido Gezelle, een blijvend landmark mag zijn in 'ons' Sint-Jacobkapelle.

Literatuur:

Gysel, Brandglasraam Sint-Jacobskapelle. – Diksmuide, 1992. – 20 p., ill.
www.gosantiago.be

Een fotoreportage door ons medelid Christine Huyvaert is te bekijken op:
<http://picasaweb.google.com/christine.huyvaert/JakobskapelleFeestStJacob>

Martin Kellens

Voorbij

DE STOK VAN MIJN VADER

“In de man die op reis gaat zit een jongetje dat eruit wil om voor een ogenblik aan de hand van zijn vader weer door de donkere gangen te worden geleid”.

(Hans Keller, *Geschiedenis van een tocht: de pelgrimsroute naar Santiago de Compostela*)

Omdat ik mijn vader nooit gekend heb werd hij voor mij als kind een mythische figuur. Hij stierf nog voor ik 4 jaar werd en de enkele herinneringen en beelden die ik me voor de geest kan halen zijn waarschijnlijk gebaseerd op de verhalen die mijn moeder me deed op zaterdagavonden. Na het bad kreeg ik een kopje chocolade en werden de fotoboeken bovengehaald. Steeds opnieuw bekeken we het ene album na het andere en slechts veel later heb ik begrepen dat het voor mijn moeder als jonge weduwe een bijzonder en emotioneel ritueel moet geweest zijn. En begreep ik de tranen in haar ogen.

Het waren een paar grote stapels fotoboeken: mijn vader werkte bij Gevaert-fotoproducten, zat dus aan de bron en was bovendien een meer dan verdienstelijke fotograaf. En een onvermoeibare trekker in zijn vrije dagen: rond 1930 met de fiets naar Noorwegen was niet evident en met een zelfgemaakte tent door de Zwitserse sneeuw trekken al evenmin. Al die foto's staan op mijn netvlies gebrand, ook de primitiefste uit zijn padvinderstijd. Stoer staat hij met zijn kompanen op een rij, rond 1920, onder de breedgerande hoed met vier deuken waardoor hun gezicht wat donker uitvalt. En allen met een grote stok, groter dan henzelf.

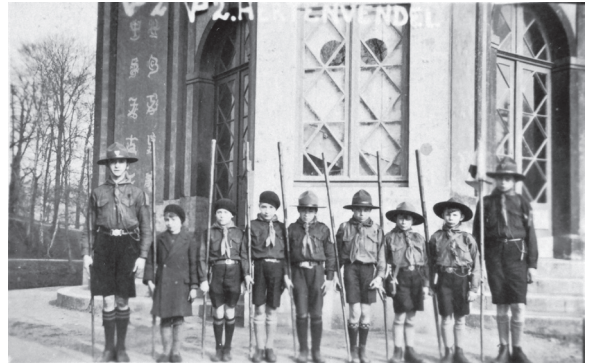
Die stok overleefde als bij wonder. Toen we het ouderlijk huis opruimden waar mijn moeder nog vele jaren alleen had gewoond kon ik nog net de stok van de vuilcontainer redden. Hij stond nadien jarenlang in mijn garage tussen de rommel tot ik bij een opruimbeurt vaststelde dat er houtworm zat in het onderste dikkere gedeelte. Volgens oud recept heb ik hem in een jam-potje met petroleum gezet dat hij na een paar weken mooi had opgedronken. Toen ik zag dat hij ook bovenaan houtworm vertoonde werd het proces ondersteboven herhaald. Na een tijdje stonk hij niet meer naar petroleum en mocht hij in de hall in de paraplubak. Daar was hij met voorsprong de grootste en duidelijk de grijze eminentie tussen de andere stokken die de laatste jaren als herinnering aan verschillende tochten mee naar huis waren gekomen. Toen verhuisde ik en in de haast waarmee ik in de nieuwe woonst

alles snel een plaats wou geven plaatste ik hem achter een boekenkast. En vergat hem. Later waande ik hem verloren. Maar op een goeie dag zag ik hem terug staan, achter de boekenkast waar ik hem zelf gezet had. Ik kreeg meer en meer respect voor die stok. Hij had karakter en was een overlever en eigenlijk is hij ongeveer het enige wat me van mijn vader rest. Dus besloot ik dat hij mijn pelgrimsstok zou worden, hij mocht mee. Zo liep ik alleen, want dat was de bedoeling, maar toch weer niet helemaal alleen.

Aan mijn vriend Mon die alles kan vroeg ik er onderaan een ijzeren punt aan te zetten zodat het de echte stok zou lijken die ik al jaren op de voorpagina van *De Pelgrim* zag staan. Het was naar 't schijnt het enige wapen dat niet-edelen toen mochten dragen. Toen ik de stok had afgeleverd en mijn bedoelingen had uiteengezet was ik amper thuis of Mon was al aan de lijn: "hé maatje, die stok is vanonder zo rot als wat maar ik zal er wel iets op vinden". De stok kreeg bovenaan een ijzeren topje met een haakje om een schelp of kalebas aan vast te maken. Maar onderaan werd het een hele verbouwing: Mon had de stok centraal uitgeboord, wel meer dan 20 cm, een betonijzer erin gezet, daaraan een pin gesmeed, de zaak omzwaachteld met stevige tape, het geheel op zijn kop gezet en volgegoten met kunsthars dat alvorens te verharden alle houtwormgaatjes had doen vollopen. Hij woog nu heel wat zwaarder, 1020 gram om precies te zijn maar was met zijn ijzeren pin en zijn lengte van 1,75 m een bijna echt wapen. Als de verhalen over wilde honden in

de Pyreneeën waarheid zijn zou deze bourdon me wel eens van pas kunnen komen. De eerste vraag over mijn stok zou me toegeroepen worden door een straatkereltje in de voormiddag van mijn eerste stapdag: "heewadistmakker-goddegavisse?" (hé, wat is er makker, ga jij vissen?). Ja dacht ik toen, dat zou wel eens kunnen manneke, misschien over 100 dagen, aan zee, aan het einde van de wereld. Weken later in de eentonigheid van het stappen gingen de

Onderweg

gekste gedachten door mijn hoofd. Ik herinnerde me plots het verhaal van een pelgrim die vertelde hoe de vraag hem niet losliet om te gaan optellen hoeveel lopende meter ritsen hij op zijn kledij en rugzak meedroeg en ik vroeg me ook ineens af hoeveel ritsen mijn hele uitrusting zou inhouden. Ik trachtte die gedachte te verdringen maar begon er onbewust weer aan te denken (rugzak, slaapzak, tot en met de gulp van mijn broek enz.) en ik kwam tot meters ritsen! Wij pelgrims van de moderne tijd dragen samen kilometers ritsen naar de andere kant van Europa! Zo ook begon ik over mijn stok te ijlen. Het is een intrigerende stok, en wie goed kijkt ziet aan de ene kant een fijne inkerving om de 10 cm en aan de andere kant om de 5 cm, hij is dus tevens een maatstok. Soms kreeg ik van vreemden de vraag om hem even te mogen vasthouden, alsof er een bijzondere kracht vanuit ging. Zo ook de waard van een kroegje in Bazas, die beweerde een specialist te zijn in houtsoorten. Hij betastte en besnuffelde mijn stok en ik verwachtte me aan een bijzonder verdict. Hij twijfelde niet: "c'est du buis!". Buxus! Als hij in 1920 al zo lang was is hij waarschijnlijk van voor 1900! Wat een stok! Toen ik nog later een buxusbos passeerde gooide ik mijn rugzak af en kroop op mijn knieën tussen de struiken, hier en daar de lengte en de diameter inschattend van de grootste exemplaren die ik dan vergeleek met mijn stok. Onder 't stappen zocht ik naar een middel om mijn geliefde stok wereldberoemd te maken. Voor mijn aankomst in Santiago wou ik er iets op gevonden hebben. Op een avond kwam de tip: we zaten met enkelen rond de tafel in een groezelige refugio zonder enig comfort toen iemand onverwacht met een fles wijn opdook. Heerlijk! Maar niemand bleek een kurkentrekker bij de hand te hebben! Een ramp als 't ware. Toen flitste het door mijn hoofd: ik bevestig in 't midden van mijn stok in een inkeping een kurkentrekker die naar buiten plooit net zoals een kurkentrekker uit een zakmes. Dat is dan een kurkentrekker van 1,75 meter lang. De grootste ter wereld! Nu nog naar een deurwaarder voor een attest en opzenden naar het *Guinness Book of World Records* !

Peregrinus Anonymus

DE KARDINALEN VAN COMPOSTELA

In het vorig nummer van *De Pelgrim* verscheen een artikel over Diego Gelmirez dat als ondertitel meekreeg: *kardinaal te Santiago*. (nr.89, p.25-37). Dat was wat te kort door de bocht: Diego is wel aartsbisschop geworden maar is nooit bij een pauskeuze betrokken geweest. Wat we wel weten is dat hij van de paus het recht kreeg om een aantal 'kardinalen' aan te stellen, naar analogie van wat toen gebruikelijk was in Aken en Keulen. Diego was dus geen kardinaal maar toch waren er in die tijd meerdere kardinalen in Santiago. Over welk kerkelijk ambt gaat het hier?

Een eerder in *De Pelgrim* verschenen artikel zet ons op weg. In *Minnelijke zoenen met plaatsvervangers* (nr.79, p.9-14) vertelt Jan Meutermans de geschiedenis van Jan Scoenjans die met vijf plaatsvervangers een boetebedevaart naar Compostela ondernam. Het Mechelse stadsarchief bezit nog de *compostela* die Scoenjans op 28 juli 1412 overhandigd kreeg. In dat Latijnse document is er sprake van o.m. de *cardinales* van Compostela, kardinalen in het meervoud dus. Een logische eerste reactie is dat je denkt aan een schrijffoutje of een slordigheid: het moet natuurlijk *cardinalis* zijn, in het enkelvoud, want meer dan één kardinaal kan er in Compostela nooit geweest zijn. Maar dan blijkt het toch niet fout te wezen want die Compostelaanse kardinalen duiken ook in dezelfde meervoudsvorm in andere geschriften op.

De sleutel voor dit mysterie vond ik in het Davidsfondsboek *Van Ratzinger tot Benedictus* van Kurt Maddens. Om te beginnen is de ene kardinaal de andere niet. Er zijn kardinaal-bisschoppen, kardinaal-priesters en kardinaal-diakens. Niet alle kardinalen hebben stemrecht bij de pauskeuze en in de loop van de geschiedenis is er nogal wat gesleuteld aan dat college van kardinalen. Nu even Maddens aan het woord laten (blz. 55-56) :

“In de twaalfde eeuw ontstond zo een bijzonder college rondom de paus: het kardinalencollege of nog de senaat van de paus. Paus Nicolaas II reserveerde in 1059 met zijn

decreet *In nomine Domini* de keuze van de nieuwe paus voor de kardinaal-bisschoppen. ... In 1179 bepaalde Alexander III met de constitutie *Licet de evitanda* dat *alle* kardinalen en alleen zij gerechtigd waren een nieuwe paus te kiezen. Maar ook de kanunniken van bepaalde kathedralen zoals Angers, Compostela, Ravenna, Milaan en Napels en pastoors van bepaalde kerken in enkele bisdommen voerden de kardinaalstitel."

Wel degelijk kardinalen in Compostela dus maar het ging meer om de titel dan om de functie zoals we die vandaag kennen. Blijkbaar kwam er stilaan reactie tegen deze wildgroei van kardinalen want iets verder lezen we: "In het begin van de vijftiende eeuw werd bepaald dat er maximaal 24 kardinalen kunnen zijn. Op enkele uitzonderingen na werd die maximumgrens tot ongeveer het einde van de vijftiende eeuw gerespecteerd." De mooiste tijd voor onze Compostelaanse kardinalen moet toen al voorbij geweest zijn maar in 1569 was het helemaal gedaan toen Pius V bepaalde dat "de titel van kardinaal enkel kon worden gevoerd indien hij door de paus is toegekend". Of wou Rome de buitengewesten een beetje laten inbinden?

Hoe dan ook, het is een mooi voorbeeld hoe begrippen kunnen veranderen in de loop van de tijd en hoe we er met onze hedendaagse interpretatie soms glad naast kunnen zitten. Nabij de preekstoel van de Sint-Romboutskathedraal in Mechelen ligt een grafsteen voor een koppel: een "*aelmoezenier en syne huysvrouwe*". Je bent geneigd om "Ha, ha, zie je wel ..." te zeggen. Ten onrechte want deze 'aalmoezenier' was een (begoed) burger die de armenzorg behartigde en voor aalmoezen instond, geen priester. En wie het niet geloven wil, moet maar eens naar de wapenschilden kijken: dat van de 'aalmoezenier' heeft de vorm van een schild en geen ovaalvorm zoals voor clerici.

Jan Verhaverbeke

IN MEMORIAM MAX DE HAAN

Max de Haan was een van de eerste Santiagogangers in Nederland. Een caminovriend in hart en nieren die in Nederland veel mensen op weg naar Santiago heeft gezet. In het nr. 83 van De Pelgrim verscheen een interview met hem en zijn broer Jos.

Max de Haan was een zeer markant en erudiet persoon en heeft een veelbewogen leven achter de rug. Het begon al bij zijn geboorte op 28 januari 1920. Hij was de tweede van een tweeling, de eerstgeborenen van een gezin van tien kinderen uit Eindhoven. Na de geboorte van zijn broer Cas kwam hij ter wereld, totaal onverwacht. Hij bleek zo klein en zwak te zijn dat men vreesde voor zijn leven. Hij werd echter beter en 17 jaar later bracht hij het tot kampioen atletiek van het gymnasium.

Hij wilde dokter worden, doch de economische tijden vlak voor de oolog waren zwaar en het gezin was groot. De studie voor dokter was te ver van huis en Max ging als spoorstudent in Tilburg economie studeren.

Tijdens de oorlog werd hij naar Duitsland gedeporteerd omdat hij in 1943 weigerde de loyaliteitsverklaring te ondertekenen. Na de oorlog kwam hij zwaar ziek terug naar Eindhoven en verbleef daarna twee jaar in het sanatorium Dekkerswald. Daar moest een kwart van zijn longen operatief verwijderd worden. Na zijn herstel studeerde hij af in economie en huwde Gine Swertz die hij in het sanatorium had leren kennen.

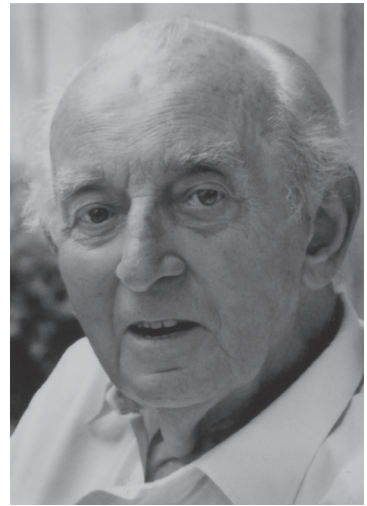
Sterk bepalend voor zijn verdere leven was de hem verstrekte opdracht om in 1963 te Madrid een fabriek te stichten *Tesa, fabriek voor pvc bekleding*. Hij verbleef daar met zijn gezin van vijf kinderen circa acht jaar. Ondertussen leerde hij goed Spaans spreken en maakte hij kennis met de camino.

Max werd een grote kenner en bewonderaar van de camino. Hij schreef de bij de Nederlandse caminogangers zeer bekende publicatie *Naar Compostela: ontmoeting met waarheid en legende*. Vele mensen langs de camino werden zijn vrienden, vooral José Maria Alonso uit San Juan de Ortega.

Op het overlijdensbericht was een tekst van Max zelf geplaatst, die hem zeer goed typeerde: Ik ga gewoon lopen. Zonder haast, elke morgen met de tintelende verwachting van nieuwe ontmoetingen. De aantrekkingskracht van de geheimzinnige horizon en van wat erachter ligt.

Aan zijn laatste reis is hij begonnen op 24 mei 2007 met zijn vertrouwde jakobschelp bij zich.

J.A.M. de Haan

In memoriam

GALICIA BRILLA EN ESTE FIN DE TIERRA

Een zakenreis bracht me in Buenos Aires en dat was dé gelegenheid om aan deze verplaatsing mijn vakantie vast te koppelen en een volgende jongensdroom te verwezenlijken: een tocht door Patagonië. Het was oktober en dan barst er de lente los. Na ongelooflijke ervaringen in de natuur eindigde de reis in Ushuaia, de meest zuidelijke stad ter wereld. Alles ademt er avontuur: de mythische Kaap Hoorn, genoemd naar het dorpje Hoorn aan de Markerwaard van het IJselmeer, de straat van Magellaan, het Beagle-kanaal tussen Argentinië en Chili genoemd naar de boot van Darwin, het magische Vuurland waar men volgens een lokaal gezegde in één dag het weer van de vier seizoenen kan meemaken. En Ushuaia zelf, voorheen een kolonie voor zware criminelen, waarmee Argentinië het Franse en Engelse voorbeeld volgde om eenzame streken te koloniseren met veroordeelden.

En plots sta ik op een kruispunt voor een Galicisch kruis, 6 meter hoog en meer dan twee ton wegend, met St.-Jakob prominent aanwezig. Dat was wel het verst van mijn gedachten om Santiago hier te

ontmoeten. Navraag leerde me dat het monument inderdaad uit Galicië komt en geplaatst werd door de lokale Galicische gemeenschap. Hoe komt die hier terecht?

Omdat in de 20ste eeuw meer dan 2 miljoen Galiciërs emigreerden waardoor Buenos Aires de stad is met de grootste Galicische aanwezigheid ter wereld, buiten Galicië zelf dat nu 2,7 miljoen inwoners telt. Het kerkhof met de meeste Galiciërs 'in ruste' is de Cristobal Colón begraafplaats in... Havana.

Fred Hermans

Hors d'œuvre